

Berichten Buitenland

Voor de Nederlandse agribusiness | jaargang 31, nummer 9, september 2005

SECTOR
SPECIAL

Zoetwaren

- CBI bevordert handel tussen ontwikkelingslanden en de EU
- Codex Alimentarius voor wereldwijd voedselveiligheidsbeleid
- 100 jaar Nederlands – Duitse Kamer van Koophandel

Deze maand in

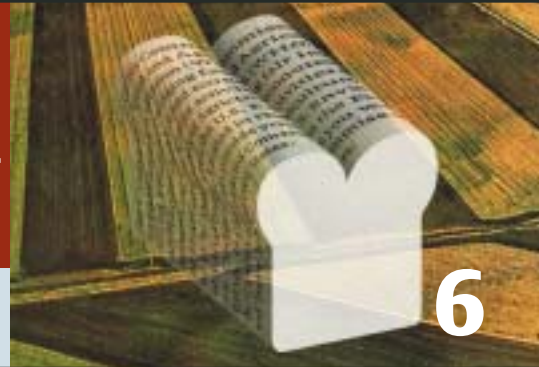
Berichten Buitenland

2

CBI bevordert handel tussen ontwikkelingslanden en de EU

Handelsnormen, milieu en sociale standaarden zijn belangrijk

6

Colofon

Berichten Buitenland is een uitgave van de directie Industrie en Handel van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Deze publicatie is bestemd voor het Nederlandse agrarische bedrijfsleven, met als doel informatie te verstrekken over ontwikkelingen op agrarisch handelsgebied, buitenlandse markten, kwaliteit- en etiketteringvoorschriften, wetgeving, landbouwprojecten, handelsbemiddeling, enz.

De berichtgeving van dit blad komt mede tot stand met medewerking van de landbouwraden die zijn verbonden aan de Nederlandse ambassades in het buitenland en de beleidsmedewerkers van de directie Industrie en Handel.

Berichten Buitenland wordt gedrukt op een chloorarme papiersoort, in een inktbesparend FM-raster en wordt verzonden in recyclebare sealbags.

Uitgever:

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Industrie en Handel
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
www.minlnv.nl/agribusiness

Redactieadres:

Redactie *Berichten Buitenland*
t.a.v. Mevrouw I. Korving
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
E-mail: i.korving@minlnv.nl

Informatie en abonnementen:

Voor informatie over artikelen of een (gratis) abonnement op *Berichten Buitenland* kunt u contact opnemen met de heer J.J.M. Verbeek,
Tel.: +31 (0)70 - 378 40 64
Fax: +31 (0)70 - 378 61 23
E-mail: j.j.m.verbeek@minlnv.nl

Productie:

Exion Communicatie

Druk:

Antilope

Coverfoto:

©Bend02

ISSN 0920 - 0975

Het overnemen of vermenigvuldigen van artikelen uit *Berichten Buitenland* is alleen toegestaan met bronvermelding.

N.B. Zoals gebruikelijk bij handelsbemiddeling, wordt alle informatie verstrekt buiten de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

5 Kort graag...

8 Link bekeken

17 Marktrapporten op internet

19 Laatste nieuws

20 LNV-bureaus in het buitenland

22 Activiteitenkalender

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Het primaire doel van de directie I&H is het bevorderen van duurzame en vitale agroketens, alsmede het bijdragen aan een duurzame internationale concurrentiepositie van het Nederlandse agrobédrijfsleven. Dit zijn tevens de vier kernbegrippen van het werkerterrein van de directie I&H. Onder *duurzame* wordt verstaan: maatschappelijk verantwoord

conform de drie P-gedachte (Profit, People en Planet). *Vitale* houdt in dat wordt gestreefd naar versterking van de internationale concurrentiekracht. Uit *agro* blijkt dat de focus ligt op de landbouw- en voedingssector. *Ketens* verwijst naar een perspectief dat de gehele agrofood-kolom omvat, te weten van primaire sector tot aan de consument.

Codex Alimentarius

geeft vorm en inhoud aan wereldwijd
voedselveiligheidsbeleid

9

Nederlands bedrijfsleven laat miljarden liggen

Do's en don't's in Duitsland

11 Korte berichten uit het buitenland

Afrika

- 11 Zuid-Afrika**
Financieringsprogramma boeren
P&O Nedlloyd

Amerika

- 11 Brazilië**
Illegale handel
Varkenshouderij
Slachthuizen
Biodiesel
- 12 Verenigde Staten**
Biologisch label
COOL
Nieuwe onderminister
Klonen

Azië

- 13 Filippijnen**
Nieuwe minister
- 13 Japan**
Etikettering en verpakking
Rundvlees
Convenience stores
Vrijhandelsverdragen
- 14 Taiwan**
Transgeen onderzoek
Nederlands varkensvlees

Europese Unie

- 14 België**
InBev
Chocoladefabriek Belcolade
Biologische producten
- 15 Denemarken**
Biobrandstof
- 15 Frankrijk**
Agricultural Outlook
- 16 Hongarije**
Bio-ethanol
Geneeskrachtige kruiden
- 16 Italië**
Landbouw
Ggo's
- 16 Spanje**
Pitfruit
Vleesexport
Ecologische producten
- 17 Verenigd Koninkrijk**
Visserij
Typhoo Tea

Overig Europa

- 17 Bulgarije**
Diepvriesgroente
- 18 Turkije**
Zaadhandel CWANA
Visserijbeurs

Midden-Oosten

- 18 Verenigde Arabische Emiraten en de Golfstaten**
Nieuwe wetgeving
Saoedi-Arabie
Landbouwbeurs

CBI bevordert handel tussen ontwikkelingslanden en de EU

Vanuit hartje Rotterdam ondersteunt het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI) geselecteerde bedrijven in ontwikkelingslanden bij het versterken van hun concurrentiepositie in de EU. Daarnaast brengt dit centrum importeurs binnen de EU in contact met betrouwbare en bekwame fabrikanten en exporteurs uit ontwikkelingslanden. In de sector land- en tuinbouw biedt het CBI de programma's Groente en Fruit, Levensmiddeleningredienten, Potplanten en Snijbloemen.

Het in 1971 opgerichte CBI is een agentschap van het Ministerie van Buitenlandse Zaken dat valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking. Het centrum, dat 35 medewerkers en 80 externe consultants telt, biedt een keur aan trainings- en exportontwikkelingsprogramma's (EOP's) voor een scala aan exportrelevante thema's in 20 verschillende sectoren. Daarnaast verstrekt het actuele informatie over Europese markten en institutionele ontwikkelingsprogramma's ter ondersteuning van organisaties in ontwikkelingslanden. De strategie is gericht op waardedoelvoeging van exporteerbare producten, diensten en outsourcingmogelijkheden en op diversificatie van producten en markten. Milieunormen en sociale standaarden zijn integrale onderdelen van het beleid en de activiteiten van het CBI, dat nauw samenwerkt met de ambassades en de landbouwraden in desbetreffende landen.

Groente en Fruit

In 2002 is het CBI gestart met het programma Groente en Fruit. Op dit moment lopen er projecten bij ruim 50 bedrijven in Egypte, Jordanië, Kenia, Oeganda, Mali en Senegal. "De algemene doelstelling is om bedrijven te helpen hun exportpositie in de EU te vestigen en te consolideren of liever nog te verbeteren," zegt extern consultant Jos Leeters. "Daarbij gaat veel aandacht uit naar de almaar toenemende kwaliteitseisen die aan het product en het productie- en distributieproces worden gesteld. De EurepGap-normen en hygiënecodes zoals HACCP zijn daarvan de belangrijkste exponenten. Met workshops en advisering op bedrijfsniveau begeleidt het CBI de implementatie van de EurepGap-normen. Een deel van de bedrijven is inmiddels gecertificeerd, maar de meerderheid van de deelnemers is nog bezig. De verwachting is dat zo'n 45 bedrijven in 2007 de 'eindstreep' zullen halen

en op duurzame basis transacties zullen kunnen maken met handelsbedrijven in de EU."

Marktverkenning

In de resterende looptijd van het programma tot en met 2007 ligt de nadruk op marktverkenning. Doel is de deelnemende bedrijven vooral bewustwording en kennis van de EU-markt bij te brengen om een structurele en duurzame positie op deze markt te kunnen verwerven. Het CBI biedt naast marktonderzoeken ook instrumenten aan met behulp waarvan de deelnemers een marketingplan leren opstellen en naleven. Bovendien ondersteunt het CBI deelname aan de *Fruit Logistica* in Berlijn. De EurepGap-gecertificeerde deelnemers worden ondersteund in het leggen van handelscontacten tijdens de beurs en het follow-up geven na afloop. Afgelopen februari namen al vijf bedrijven deel uit Egypte, Jordanië en Kenia. Bij de komende twee edities

‘Milieunormen en sociale standaarden zijn integrale onderdelen van het beleid’

zal dat aantal hoger liggen en zullen ook de andere drie landen vertegenwoordigd zijn.

Zien, voelen en proeven

In september 2005 doorliepen de deelnemers in Nederland een intensief programma om de markt te zien, te voelen en te proeven. Er stonden onder meer excursies naar importeurs, zaadbedrijven en supermarkten op het programma. Deze moesten de deelnemers een idee geven van wat er allemaal komt kijken bij het veroveren en vasthouden van een plek in onze markt. Ook een bezoek aan de AGF Totaal, die van 12 tot en met 14 september in Rotterdam plaatsvond, was onderdeel van het programma.

Snijbloemen

Aan het programma Snijbloemen nemen bedrijven in Egypte, Kenia, Oeganda en Zambia deel. Mogelijk wordt nog dit jaar Ethiopië aan dit lijstje toegevoegd. Dit programma richt zich op verbetering van de product- en proceskwaliteit en de efficiency van de deelnemende bedrijven. Daarbij gaat de aandacht onder meer uit naar milieunormen en sociale standaarden als MPS (Milieu Programma Sier-teelt) en MPS SQ (Socialy Qualified). Ook hier richt het programma zich daarnaast op de ontwikkeling van een beter inzicht in de EU-markt bij de deelnemers. Per land zijn de activiteiten en thema's aangepast aan de behoefte en ontwikkelingsgraad van de sector.

Egypte

Acht Egyptische bedrijven nemen deel aan het programma en opereren binnen het exportcluster Egyptflor. Dit door CBI geïnitieerde cluster is primair bedoeld om een meer kostenbesparende verzending van bloemen naar de veiling FloraHolland te genereren. De acht bedrijven hebben een gezamenlijk tarief weten af te sluiten voor vrachtruimte en transport in Nederland. Dit tarief is lager dan wat bedrijven normaliter betalen. Op individueel bedrijfsniveau richt de CBI-assistentie zich op verbetering van de teelttechniek en de post harvest-processen.

Kenia

De bloemensector in Kenia is zowel in omvang en kwaliteit van bedrijven en produc-

ten als wat betreft infrastructuur, beschikbare consultancy en kennis van product(ie) ver ontwikkeld. Hier richt het CBI-programma zich op mens, milieu en markt. Bij een geselecteerde groep van 16 bedrijven wordt het thema maatschappelijk verantwoord ondernemen uitgewerkt in een concreet actieplan, gericht op Human Resource-beleid, interne communicatie en het voldoen aan marktlabels op het gebied van milieu en sociale normen. De actieplannen worden zo mogelijk opgesteld op basis van informatie uit de (doel)markt. Binnen het programma is bovendien aandacht voor marketing, om de deelnemers te leren de actieplannen daadwerkelijk te implementeren.

Oeganda

Als het gaat om samenwerking en homogeniteit tussen bedrijven, steekt de bloemensector in Oeganda positief af bij die in de omringende landen. Dit is niet in de laatste plaats te danken aan de sterke brancheorganisatie, de *Uganda Flower Exporters Association* (UFEA). Door het klimaat worden in Oeganda kleinere bloemen met lagere prijzen en kleinere marges gekweekt dan in bijvoorbeeld Kenia of Ethiopië. Grotere productie, goede kwaliteit en kostenbesparing zijn dan ook belangrijk. Via kostenanalyse en bedrijfsvergelijking geeft het CBI-programma de deelnemers inzicht in kosten, opbrengsten en mogelijkheden voor kostenbesparing. Ten behoeve van de

kwaliteit hebben de UFEA en het CBI samen studiegroepen opgericht voor productiemangers en andere managers uit het middenkader. Daarnaast heeft het CBI een HRM-traject ingezet ter verbetering van de aansturing en communicatie binnen de bedrijven.

Zambia

In Zambia ondersteunt het CBI-programma niet alleen de particuliere bedrijven, maar ook de op bloemen, groente en fruit gerichte *Training Trust*. Deze trust is een initiatief van een plaatselijke universiteit (NRDC) en de kwekersbranche-organisatie ZEGA. Deze *Training Trust* (NZTT) is een soort middelbare landbouwschool met een trainingsfarm waar 2 ha rozen en 30 ha groente worden gekweekt. Een door het CBI beschikbaar gestelde farmmanager is belast met de opbouw en het rendabel maken van de farm en met het opleiden van een drietal lokale managers, die vanaf volgend jaar zijn taken zullen overnemen.

NZTT en de farmmanager helpen het CBI bij de uitvoer van het programma, dat is gericht op de particuliere kwekers. Het programma bevat een HRM-traject zoals dat ook in Oeganda wordt uitgevoerd en spoort daarnaast deelnemers aan om gegevens te registreren die betrekking hebben op productie en kosten en die relevant zijn voor labels als MPS. Deze gegevens dienen als input voor gerichte assistentie.

Snijbloemenkwekerij in Oeganda.

‘Beter inzicht in de EU-markt ontwikkelen’

Klankbordgroep

Het CBI-programma voor snijbloemen is per land afgestemd op de behoeften van kwekers en de ontwikkelingsgraad van bedrijven en de sector. Bij de uitvoering betreft het CBI ook de andere kant van de keten, de markt en de sector in Nederland. Hiervoor is een speciale klankbordgroep opgericht waarin veiligen, importeurs, transporteurs en kwekers zitting hebben. De klankbordgroep wordt periodiek ingelicht over de CBI-programma's voor snijbloemen en planten en voorziet op zijn beurt het CBI van relevante informatie over Nederlandse marktontwikkelingen en advies over thema's en uitvoer van activiteiten binnen de programma's. Het gemeenschappelijke doel is kwaliteitsverbetering.

Levensmiddelen

Gedroogd fruit, fruitsap/-concentraat, conserven, noten, koffie, cacao, thee, kruiden, specerijen, granen, zaden, honing, rietsuiker en etherische oliën zijn de belangrijkste ingrediënten van het programma Levensmiddelen. “In principe komt elk biologisch ingrediënt waarnaar binnen de voedingsindustrie vraag is, in aanmerking,” weet Joost Pierrot, één van de externe consultants die bedrijven in ontwikkelingslanden bezoeken. “Op basis van aanmeldingen maken we eerst een selectie van veelbelovende exporteurs. Vervolgens worden de geselecteerde bedrijven bezocht door een consultant die een complete bedrijfsaudit uitvoert. In samenspraak met het management maakt de consultant een verbeterplan voor het bedrijf. Naast on-site consultancy ontvangen de deelnemers een op hun sector toegesneden exportmarketing- en managementtraining in Rotterdam. De opgedane kennis en vaardigheden vertalen de ondernemers in een Exportmarketingplan. Daarna nodigt het CBI de geselecteerde bedrijven uit voor een gezamenlijke deelname aan één of meer beurzen. Meer dan 50 individuele bedrijven hebben vanaf 2002 met hulp van het CBI succesvol deelgenomen aan diverse beurzen, zoals *Biofach* in Neurenberg, *Health Ingredients Europe* in Amsterdam, *Food Ingredients* in Parijs en *Tea & Coffee World Cup* in Hamburg. Dankzij advies en

begeleiding van het CBI hebben de deelnemende producenten en exporteurs uit ontwikkelingslanden verbeteringen aangebracht in productkwaliteit en voedselveiligheid. Zowel inkopers als productontwikkelaars en Research & Development afdelingen van de voedingsindustrie binnen de EU-markt kunnen profiteren van het netwerk dat het CBI heeft opgebouwd binnen dit programma.”

Uitgangsmateriaal voor potplanten

Het programma uitgangsmateriaal voor potplanten is zo'n zes jaar geleden opgezet. Het CBI ondersteunt 42 exporteurs in El Salvador, Guatemala, Honduras en Costa Rica. Het meest EU-georiënteerde land is Costa Rica, dat maar liefst 80% naar Europa exporteert, gevolgd door Guatemala met circa 40%. Midden-Amerika heeft een sterke positie en reputatie op de markt voor jonge potplanten, sierplanten en blad- en loofwerk. Samen met een paar Latijns Amerikaanse landen is de regio voor meer dan 50% verantwoordelijk voor de totale Europese import.

Individuele ondersteuning

Het CBI-programma richt zich op technische assistentie aan individuele bedrijven. Daarbij is de aandacht vooral gericht op het signaleren van markttrends en het ontwikkelen van

een exportstrategie en een anticiperende en pro-actieve managementstijl. Daarnaast ligt de focus op teelttechnische aspecten en productkwaliteit. Omdat niet-productgebonden kwaliteitsaspecten als bereikbaarheid, service, pro-actief informeren van klanten en nakomen van afspraken steeds belangrijker worden, wordt binnen het CBI-programma ook aandacht besteed aan het HR-management.

Sectorbenadering

Er wordt nauw samengewerkt met de brancheverenigingen in de vier landen: Caneplanta in Costa Rica, Exportplant in El Salvador, Agexpront in Guatemala en Plantaflorh in Honduras. Laatstgenoemde vereniging is tijdens het programma onder begeleiding van het CBI opgericht. Tijdens een door het CBI georganiseerde Roadshow in Nederland in 2002 hebben de vier brancheverenigingen zich verenigd in Florca. In 2003 en 2004 presenteerde Florca zich op de Hortifair in Nederland. Van 19 t/m 21 oktober 2005 zullen vertegenwoordigers van Florca aanwezig zijn op de Iberflora te Valencia.

Kijk voor meer informatie over de programma's en diensten van het CBI op www.cbi.nl.

Midden-Amerika heeft een sterke positie en reputatie op de markt voor jonge potplanten, sierplanten en blad- en loofwerk.

Kort graag...

In deze rubriek willen we de lezer laten kennismaken met de landbouwwattachés. Contact met hen vindt vaak alleen telefonisch plaats. Het is altijd leuk een persoon die je via de telefoon kent, op een andere manier te leren kennen.

12 Vragen aan Ferdinand van der Assen

Wat staat er op uw visitekaartje?
Op mijn kaartje staan mijn naam, mijn functie en de adresgegevens van ons bureau. Omdat we vanuit Nairobi opereren, maar ons werkgebied behalve Kenia ook Oeganda, Tanzania, Ethiopië en Eritrea beslaat, geef ik er vaak even een mondelinge toelichting bij.

Wat heeft u het meest verwonderd bij de kennismaking met uw werkterrein?

Het grote optimisme, de veerkracht en de positieve instelling van de meeste mensen hier. Ik kwam hier aan met ideeën van een afgeschreven continent waar niets werkt en dat wordt geteisterd door oorlogen, aids en corruptie. Maar al snel moest ik dit beeld op veel punten bijstellen. Oeganda en Tanzania hebben een gezonde economische groei van jaarlijks meer dan 5%, beter dan Nederland dus. Kenia heeft inmiddels een democratisch gekozen regering, die hard werkt aan de verbetering van het onderwijs, de gezondheidszorg en het investeringsklimaat. In Ethiopië maakt de tuinbouwsector met steun van de regering een spectaculaire groei door. Kortom, na ruim vier jaar op deze post ben ik een stuk positiever over de mogelijkheden voor duurzame ontwikkeling in

Oost-Afrika dan toen ik hier arriveerde.

Wat is op uw werkterrein de grootste gemiste kans?

Misschien de export van soepkippen. Daar zijn de mensen hier dol op, vooral als ze niet te duur zijn. Nederlandse investeerders in met name de bloemen- en groentesector weten hun weg hier prima te vinden en benutten de vele mogelijkheden van deze regio goed.

Wat moet iedereen weten over het land waar u werkt?

Dat Oost-Afrika uitstekende mogelijkheden biedt voor verdere ontwikkeling van vrijwel alle landbouwsectoren, en dat er veel bedrijven en individuen zijn die met een betrouwbare Nederlandse partner in zee willen gaan. Bij het opzetten van een bedrijf of een handelsrelatie is een gezonde dosis doorzettingsvermogen wel van belang.

Wat moet je nooit doen in het land waar u werkt?

Rechts blijven rijden. De mensen hier het idee geven dat wij het in het Westen allemaal beter weten.

En wat juist wél?

Waardering uitspreken voor de positieve politieke en economische ontwikkelingen.

Fer van der Assen (1,82 m) met op de achtergrond de Kilimanjaro (5895 m).

ontwikkelingen. Meedenken over de mogelijkheden voor verdere duurzame ontwikkeling in deze landen en dat ook laten merken.

Wat is het toppunt van plezier in uw werk?

De dagelijkse omgang met mensen uit een heel andere cultuur die dezelfde basisbehoeften en aspiraties hebben als wij. Ondanks armoede en narigheid wordt hier veel gelachen. De mensen, de prachtige natuur en het bijzonder aangename klimaat geven me een heel plezierig gevoel.

Noem ten minste één dagelijks terugkerende bezigheid

Elke dag informeer ik wel even bij de tuinman of de kippen nog eieren leggen en vraag ik de huishoudster of ik nog iets mee moet nemen op weg van de ambassade naar huis. Verder probeer ik elke ochtend een rondje te joggen, maar dat schiet er wel eens bij in.

Wat is uw grootste irritatie?

De fantastische, uit het koloniale tijdperk daterende bureaucratie

en verder het gemak waarmee men universele verkeersregels overtreedt.

Aan u de keuze: meer of minder regelgeving, en welke wet of regel zou volgens u onmiddellijk op de helling moeten?

Minder regelgeving, maar dan wel goede controle. De meeste regelingen met betrekking tot landeigendom en -gebruik in de Oost-Afrikaanse landen dateren nog uit de koloniale tijd en zijn dringend aan revisie toe.

Wat mist u het meeste van Nederland?

De mist, het jonge groen van de beginnende lente en de eerste fitis en koekoek van het jaar.

Uw sleutelwoord voor de toekomst

Drie woorden: vertrouwen, optimisme en doorzettingsvermogen. Alle drie zijn nodig voor het opbouwen van een rechtvaardige wereldorde en duurzame ontwikkeling. Voor de toekomst van de Nederlandse landbouw is een blijvende internationale oriëntatie van groot belang.

Codex Alimentarius

geeft vorm en inhoud aan wereldwijd voedselveiligheidsbeleid

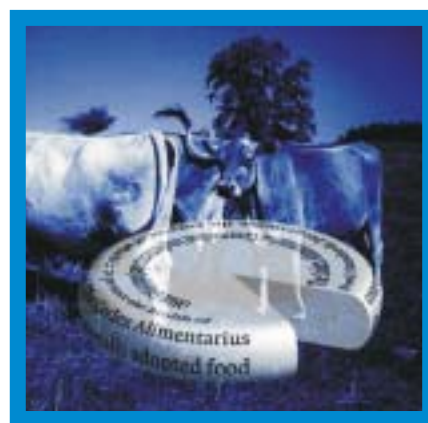
De Codex Alimentarius speelt een belangrijke rol in het wereldwijd uniformeren van de voedingsmiddelenwetgeving, vooral op het gebied van voedselveiligheid. Naast de bescherming van consumenten heeft deze VN-organisatie als doel de eerlijkheid in handel te bevorderen en wereldwijd geaccepteerde normen en richtlijnen te ontwikkelen. Nederland heeft zich in de afgelopen 20 jaar ontwikkeld tot de derde agrarische handelsnatie ter wereld en heeft daarom grote belangen bij internationaal geharmoniseerde standaarden.

De Codex Alimentarius (Latijn voor 'voedingsmiddelenafspraken') Commissie is in 1962 opgericht door twee VN-organisaties: de *Food and Agricultural Organisation* (FAO) en de *World Health Organisation* (WHO). De normen van de Codex zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en risico-analyse. De FAO en WHO organiseren daarom regelmatig bijeenkomsten voor onafhankelijke deskundigen uit de internationale onderzoekswereld om wetenschappelijk advies uit te brengen over voorgenomen levensmiddelenstandaarden. Met de oprichting van de *World Trade Organisation* (WTO) in 1995 kre-

gen Codex-normen een legale status. WTO hanteert Codex-standaarden als belangrijkste norm voor de internationale handel. De Codex telt momenteel 171 landen als lid en representeert hiermee circa 98% van de wereldbevolking. De laatste jaren is een toename zichtbaar in de betrokkenheid bij het Codex-werk van de *emerging economies* zoals China, India, Brazilië en Argentinië en van ontwikkelingslanden.

Harmonisatieproces

De Europese Unie is sinds begin 2004 volwaardig lid van de Codex. Een delegatie van de EU treedt in veel gevallen op als woordvoerder van de EU-landen. Elke EU-lidstaat kan ook afzonderlijk spreken en nationale standpunten naar voren brengen ten aanzien van niet-geharmoniseerde onderwerpen. De standaarden en richtlijnen van de Codex Alimentarius hebben grote invloed op de vorm en inhoud van het Europese voedselveiligheidsbeleid. Denk maar aan het systeem van *Hazard Analysis of Critical Control Points* (HACCP), dat nu wereldwijd wordt toegepast. De Codex heeft voedselveiligheidsrisico's verminderd, eenduidige procedures ontwikkeld en de transparantie rond voed-

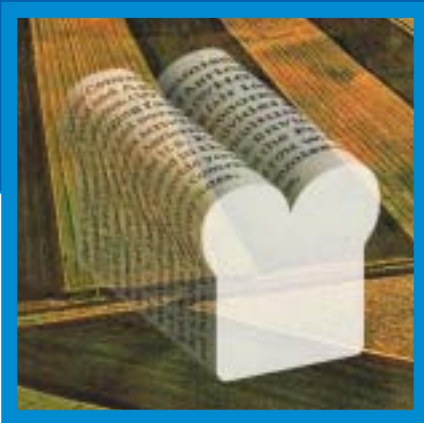

selveiligheid vergroot. Ook levert de Codex door het internationale harmonisatieproces een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de internationale levensmiddelenhandel. Zowel de gezondheids- als de handelsaspecten zijn voor Nederland van grote betekenis. Nederland is een belangrijke producent en importeur van levensmiddelen en grondstoffen en kan zo zijn bevolking beschermen tegen risico's. Daarnaast heeft ook de export baat bij wereldwijde afspraken.

Organisatie en werkwijze

De Codex bestaat uit een besluitvormend en

‘Nederland speelt zeer actieve rol binnen Codex’

een uitvoerend comité, respectievelijk de *Codex Alimentarius Commission* en het *Executive Committee*. Het besluitvormende comité vergadert één keer per jaar en het uitvoerende comité bespreekt twee keer per jaar alle managementkwesaties en organisatorische zaken. Verder telt de Codex een groot aantal gespecialiseerde comités die het echte werk uitvoeren: het ontwikkelen van normen en richtlijnen voor voedselproducten. Deze comités zijn ingedeeld in negen ‘horizontale’, elf ‘verticale’ en zes ‘regionale’ comités. De

bijeenkomsten is altijd in handen van een ‘gastland’. En dan is ook een aantal ad hoc ‘task forces’ (tijdelijke werkgroepen) actief op bijvoorbeeld het gebied van biotechnologie.

Nederland en de Codex

Nederland is sinds de oprichting lid van de Codex Alimentarius en speelt een zeer actieve rol binnen het orgaan. Gezien het belang van de Codex voor de levensmiddelensector en de landbouw, valt de verantwoordelijkheid voor de deelname in Nederland onder zowel het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit als het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Van de 14 comités waaraan Nederland op dit moment deelneemt, zijn de delegatieleiders en hun plaatsvervangers afkomstig van één van

splitsen in een Additieven- en een Contaminanten-comité. Nederland wil het contaminanten-gedeelte blijven doen en het additievengedeelte afstoten en overdragen aan een ander land.

Een klein team, dat bestaat uit een coördinator, een communicatie-adviseur en een Codex Contact Point, coördineert de Codex-activiteiten van Nederland. Dit team is ondergebracht bij het ministerie van LNV. De Nederlandse regering stemt de opstelling en positiebepaling van Nederland op Codex-bijeenkomsten regelmatig af met maatschappelijke instellingen, consumentenorganisaties en het Nederlandse bedrijfsleven. Dit gebeurt onder meer in vooroverleggen die voorafgaand aan elke comitévergadering plaatsvinden. Tijdens deze overleggen kunnen de partijen hun standpunten over de diverse agendapunten met de overheid afstemmen, zodat de Nederlandse inbreng in een Codex-vergadering zo breed mogelijk wordt gedragen.

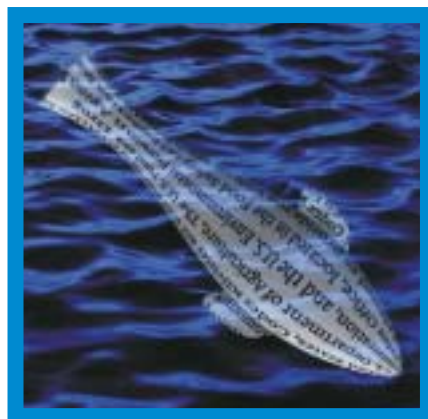
Grootschalige evaluatie

Sinds de oprichting van de Codex Alimentarius is de internationale handel van voedselproducten enorm gestegen. Ook het aantal partijen dat bij het werk van de Codex is betrokken, is stevig gegroeid. Om er zeker van te zijn dat de Codex ook in de toekomst de bescherming van consumenten en de bevordering van de eerlijkheid in handel, optimaal kan blijven volgen, is er in 2002 een grootschalige evaluatie van de Codexorganisatie gehouden. Deze evaluatie is in opdracht van de FAO en de WHO door een onafhankelijk evaluatieteam en een ‘expertpanel’ uitgevoerd. Doel van de evaluatie was, de behoeften en de input van onder meer voedselproducenten, handelaren, bedrijfsleven, wetgevinginstanties en consumenten ten aanzien van de Codex Alimentarius in kaart te brengen en te evalueren. Hierbij is gelet op de specifieke wensen van zowel de rijkere landen als de ontwikkelingslanden. Onderwerpen als de transparantie en de effectiviteit van het Codexproces, het functioneren van de technische en administratieve ondersteuning

‘Codex-standaarden belangrijkste norm voor de internationale handel’

horizontale comités beslaan de volgende aandachtsgebieden binnen het terrein van voedselveiligheid en handel: additieven en contaminanten, hygiëne, etikettering, analysemethoden en monsternamen, pesticidenresiduen, residuen van diergeneesmiddelen, import- en exportcertificering en inspectiesystemen, (dieet)voeding en algemene principes voor de interne werkwijze van de Codex. De verticale comités zijn productgericht. Ze werken internationale normen uit binnen hun eigen productcategorie, zoals vlees, melk en melkproducten of groente en fruit. De regionale comités houden zich voornamelijk bezig met regionale onderwerpen en problemen op het gebied van voedselveiligheid en handel. De zes comités zijn ingedeeld in Afrika, Azië, Europa, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, Noord-Amerika en de Zuid-West Pacific en het Midden-Oosten. De gespecialiseerde comités komen meestal ook één keer per jaar bij elkaar. De organisatie van deze

beide ministeries. Sinds de jaren zestig heeft Nederland het voorzitterschap op zich genomen van twee horizontale Codex-comités: het *Codex Committee on Food Additives and Contaminants* (CCFAC) en het *Codex Committee on Pesticide Residues* (CCPR). Gezien de grote werklust heeft de Codex Alimentarius Commission besloten de CCFAC na 2006 op te

Vernieuwde website

Sinds juni van dit jaar is de vernieuwde website van het Nederlandse Codex Alimentarius secretariaat in de lucht. De website is in beheer van het Ministerie van LNV, directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid, waar ook het Nederlandse secretariaat van de Codex is gevestigd. Behalve een nieuw uiterlijk, heeft de site ook een verbeterde functionaliteit gekregen en zijn de teksten aangepast en afgestemd op de nieuwste ontwikkelingen binnen de Codex van de afgelopen jaren.

De belangrijkste vernieuwingen op een rij:

- Zoeken op trefwoorden met een **zoekfunctie**
- Direct abonneren op de **@-nieuwsbrief**
- Verbeterde menu-indeling, directe toegang tot lijst met **Normen en Richtlijnen**
- Altijd actuele informatie over **Codex vergaderingen en agenda's** en directe toegang tot actuele **Comité-verslagen**

Neem een kijkje op de vernieuwde site www.codexalimentarius.nl en abonneer u meteen op de @-nieuwsbrief.

‘Trust Fund laat ontwikkelingslanden participeren’

van de Codex, de ondersteuning van ontwikkelingslanden via de Codex en vele andere zaken zijn hierbij aan bod gekomen. Eind 2003 zijn de uitkomsten gepubliceerd. Aanbevelingen waren onder meer het verhogen van de snelheid van het ontwikkelen van standaarden, het nog beter stimuleren van de betrokkenheid van ontwikkelingslanden en het analyseren en updaten van de structuur en het mandaat van alle comités.

Trust Fund

Veel ontwikkelingslanden zijn wel lid van de Codex, maar kunnen vanwege onvoldoende financiële middelen of technische *know how* vaak onvoldoende participeren in de Codex-vergaderingen. Om deze landen een gelijke kans te geven bij het ontwikkelen van de internationale Codex-normen, heeft de organisatie in 2003 een speciaal *Trust Fund* opgericht. Hieruit worden onder andere de reis- en verblijfskosten van deelnemers uit ontwikkelingslanden betaald. In 2004 bezochten 83 delegatieleden uit 75 landen 14 Codex-vergaderingen met steun van het *Trust Fund*. In 2005 zal dit aantal naar verwachting toenemen tot 250 leden uit 90 landen. Daarnaast

ontwikkelden de FAO en de WHO diverse *capacitybuilding*-projecten en projecten voor technische assistentie waarvoor landen in aanmerking kunnen komen om zo op technisch en wetenschappelijk niveau te kunnen mee draaien in de Codex-organisatie.

Sandra Heumer

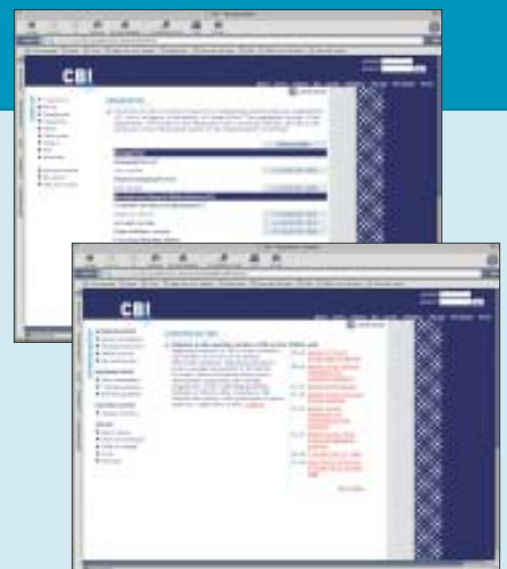
Beleidsmedewerker Cluster Internationaal, directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid, LNV

Link bekeken www.cbi.nl

De Engelstalige site van het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI), www.cbi.nl, biedt de exporteur informatie over de EU als geheel, over specifieke EU-landen en over andere (deel)markten. Er is marktinformatie beschikbaar over vele specifieke producten, van levensmiddelen tot kleding en van bloemen en planten tot speelgoed. Er wordt onder meer beschreven hoe de markt van een bepaald product er uitziet, wat de belangrijkste wetgeving is en welke belangrijke handelaren/importeurs een rol spelen. Ook is er aandacht voor non-

tarifaire handelsbarrières, trainingprogramma's, workshops, tentoonstellingen en *company matching*. Bezoekers kunnen op de site virtueel discussiëren over een bepaald onderwerp. Via de *search key* kan worden doorgelinkt naar sites in vele landen. In feite is de site een grote, wereldwijde handelsbevorderende database.

Langskomen in Rotterdam kan ook. Het CBI is gevestigd aan het Beursplein 37 (5de verdieping). Er is een groot documentatiecentrum met veel informatie, waar u terecht kunt voor een persoonlijk advies.

Do's en don't's in Duitsland

Nederlands bedrijfsleven laat miljarden liggen

Het Nederlandse bedrijfsleven en vooral het midden- en kleinbedrijf laat jaarlijks in Duitsland miljarden euro's omzet liggen. Volgens directeur Axel Gerberding van de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel komt dit doordat middelbare scholieren sinds de jaren zeventig alleen nog maar Engels als verplichte vreemde taal in het pakket hebben. Hierdoor is in Nederland de kennis van de Duitse taal en cultuur de afgelopen decennia sterk teruggelopen. Daar plukt de exporthandel naar Duitsland nu de wrange vruchten van.

Gerberding maakt zich er sterk voor dat Nederlandse bedrijven in Duitsland beter beslagen ten ijs komen. “Het Nederlandse bedrijfsleven heeft jarenlang een voorsprong gehad als het ging om export naar Duitsland. Je kunt niet spreken van een monopolie, maar Nederland had wel de positie van bevoorrecht leverancier. Dat is niet meer zo. Nu de wereld door alle moderne communicatie kleiner is geworden en er met name vanuit Oost-Europa en het Verre Oosten meer kwalitatief goede producten op de markt zijn gekomen, zal het Nederlandse bedrijfsleven

harder moeten vechten op de Duitse markt. Daarbij is goede kennis van de Duitse taal en gewoonten onontbeerlijk”, aldus Gerberding.

Innige banden

De banden tussen het Duitse en het Nederlandse bedrijfsleven zijn altijd innig geweest. Het feit dat de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel dit jaar haar 100-jarig bestaan viert, is hiervan het bewijs. Al vele tientallen jaren verdwijnt ongeveer een kwart van de totale Nederlandse export naar onze oosterburen. Maar volgens Gerberding ligt de con-

currentie op de loer. Hoewel ook het afgelopen jaar ruim € 61 miljard aan Nederlandse producten naar Duitsland werd gebracht. Zo'n € 12,5 miljard daarvan kwam voor rekening van de Nederlandse landbouw. De goederenstroom van Nederland naar Duitsland is groter dan die van Duitsland naar Nederland. Een indrukwekkende prestatie, want Duitsland zelf is de grootste exporteur ter wereld.

Voor wat betreft de agrosector zijn het vooral voedingsmiddelen, in het bijzonder groenten en fruit (balansoverschot van € 2 miljard), zui-

velproducten (€ 6 miljard) en koffie en thee, die de oostgrens overgaan. Aan de andere kant zijn de grootste Duitse exportsuccessen granen en graanproducten. Maar ook zuivelproducten worden in grote mate in Nederland ingevoerd (import € 1 miljard). Bij deze productgroep bestaat dus een bedrijvige handel in beide richtingen.

Ambachtelijk

Hoewel er in het verleden uitzonderingen zijn geweest – wie herinnert zich de boycot van de Nederlandse tomaat door de Duitse con-

rytomaatjes en trostomaten. Het wordt steeds moeilijker kiezen, maar de klant is tevreden. En daar gaat het om.”

Tweerichtingsverkeer

In november 1905 werd de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel door Nederlandse kooplieden in het Duitse Düsseldorf in het leven geroepen. Het doel was de toegankelijkheid van de Duitse markt voor Nederlandse bedrijven te vergroten. Pas in de jaren vijftig stelde de Kamer zich ook ten doel in omgekeerde zin de weg naar de Nederlandse

duizenden ondernemingen die zich jaarlijks melden met uiteenlopende vragen en kwesties, behoort het merendeel tot het MKB. Gülker: “Over het algemeen zijn grote bedrijven goed in staat om zelf hun boontjes te doppen. Toch hebben Unilever en Campina zitting in onze Raad van Bestuur. Deze en andere grote bedrijven willen graag via ons voeling blijven houden met de Duitse markt.” Dat kan ook via het deelnemen aan belangrijke vakbeurzen, zoals de Fruit Logistica in Berlijn. Een steeds belangrijker wordende beurs die volgens Gerberding de Nederlandse exportbranche ook prima mogelijkheden biedt voor export naar de Baltische staten en de voormalige Oostbloklanden. “We adviseren kleinere bedrijven vaak over deelname aan vakbeurzen. Ook voor succesvol exporterende bedrijven kan het geen kwaad om bij de Kamer te rade te gaan. Want ook succes moet je onderhouden en waar nodig vernieuwen. Als bedrijven daarover willen sparren, is de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel een goede partij. In ons 100-jarig bestaan hebben we een schat aan kennis en een uitgebreid netwerk weten op te bouwen.”

‘Met zorg bereide producten scoren maximaal’

sument niet – prijst plaatsvervangend directeur Günter Gülker van de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel vooral het Nederlandse kwaliteitsbewustzijn en het vermogen om snel op veranderende omstandigheden te anticiperen. “Nederland heeft wat dat betreft een uitstekende reputatie in Duitsland. Toch zullen de Nederlandse exporteurs nauwgezet de vinger aan de pols moeten blijven houden. Wij signaleren een behoorlijke verschuiving van de Duitse consumentenwensen, die verbreding van het productaanbod noodzakelijk maakt. Was het vroeger een aanbeveling wanneer je in staat was om groot en industrieel te produceren, vandaag de dag verlangt de Duitse consument vooral ambachtelijke producten. Met zorg bereide producten scoren maximaal. De tomatenmarkt is daarvan een goed voorbeeld. Vroeger werd er één soort tomaat op de Duitse markt gebracht. Nu zijn er veel meer soorten, van gewone tomaten en pommodori tot cher-

markt voor Duitse bedrijven te plaveien. In de afgelopen 100 jaar is aan de feitelijke doelstelling van de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel niets veranderd. “We zijn er nog steeds om Nederlandse bedrijven op de Duitse markt te helpen, wegwijst te maken en bij te staan,” zegt Gülker. “Dat doen we op veel manieren. Zo brengen we aankomende exporteurs in contact met potentiële relaties of investeerders, helpen we bedrijven aan goed Duitssprekend personeel en verlenen we bijstand op het gebied van vergunningen en juridische zaken. Ook organiseren we dagcursussen over de do’s en don’t’s in Duitsland. Uiteindelijk heb je als (aanstaand) exporterend ondernemer maar één kans voor het maken van een eerste goede indruk.”

Voor groot en klein

Iedere ondernemer die met Duitsland zaken doet of wil doen, is welkom bij de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel. Van de

Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel

Nassauplein 30

2585 EC Den Haag

Telefoon 070 - 311 41 23

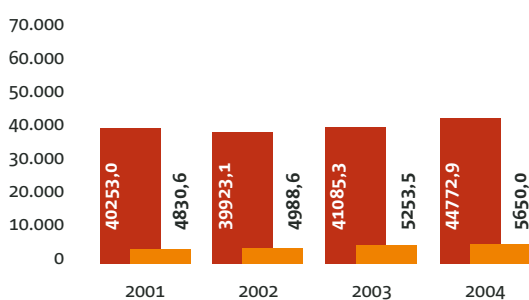
Fax 070 - 363 2218

E-mail info@dnhk.org

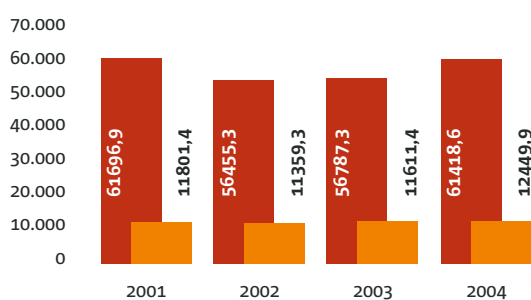
Internet www.dnhk.org

Handelscijfers Nederland - Duitsland 2001 - 2004

Nederlandse invoer uit Duitsland (x € 1000.000)

Nederlandse uitvoer naar Duitsland (x € 1000.000)

Totaal

Landbouw

Bron: CBS (voorlopige handelscijfers 2004)

Korte berichten uit het buitenland

Afrika

> Financieringsprogramma boeren / P&O Nedlloyd

Microfinanciering voor opkomende boeren

Het ministerie van Landbouw lanceert binnenkort het programma 'The Micro Agricultural Financial Institutions of South Africa' (MAFISA). Via dit programma kun-

nen opkomende boeren geld lenen tot maximaal ZAR 100.000 (ongeveer € 12.000). Het programma gaat van start in de provincie Limpopo. Daarna is de Eastern Cape aan de beurt. De provincies zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Het geld moet binnen een jaar worden terugbetaald. Voorlopig gaat het om een pilot. Ondanks het *Black Economic Empowerment Beleid* (BEE) van de overheid, valt het voor opkomende

(zwarte) boeren niet mee een plek in de agrarische keten te verwerven. Deze boeren hebben een enorme achterstand weg te werken. Het is bekend dat banken huisverig zijn om leningen te verstrekken aan startende boeren. Door middel van deze pilot wordt de financiële hobbel mogelijk een beetje verkleind.

Perikelen bij overname P&O Nedlloyd

De Deense vervoerder Moeller-Marersk wil P&O Nedlloyd overnemen, maar stuit op weerstand bij Zuid-Afrikaanse fruitexporteurs. Moeller krijgt door de overname 60% van al het containervervoer tussen de EU en Zuid-Afrika in han-

den. De exporteurs vrezen dat door deze monopoliepositie de vervoersprijzen omhoog zullen schieten en hebben bezwaar aangekend bij de Europese Commissie. Nu nog wordt het containerverkeer tussen Zuid-Afrika en de EU verdeeld tussen P&O Nedlloyd en twee dochtermaatschappijen van Moeller: Safmarine en Maersk. Om tegemoet te komen aan de bezwaren van de exporteurs is Maersk in onderhandeling met de Europese Commissie. Het bedrijf heeft voorgesteld om een aantal routes te verkopen. In afwachting van een onderzoek naar het effect hiervan op de concurrentieverhoudingen zal de Commissie haar oordeel opschorten.

Korte berichten uit het buitenland

Amerika

> Illegale handel / Varkenshouderij / Slachthuizen / Biodiesel

Actie tegen illegale handel

Terwijl in de ene deelstaat de top van Ibama (het Braziliaanse Instituut voor Milieu en Hernieuwbare Natuurlijke Hulpbronnen) is gearresteerd op verdenking van corruptie bij het afgeven van houtkapvergunningen, hebben vertegenwoordigers van dezelfde organisatie in de hoofdstad Brasília acties tegen illegale handel uitgevoerd. Daarbij zijn 684 vinders,

zeven schorpioenen, producten van huiden en veren van ara's en papagaaien in beslag genomen. De in beslag genomen goederen waren verwerkt in decoratiemateriaal en op bordjes geplakt, met verkoopprijzen vanaf € 3. De boete voor elke in beslag genomen vinder of schorpioen bedraagt € 170. Totaal is voor € 114.000 boetes opgemaakt. Omdat het om volledig ongeregistreerd materiaal gaat, is de herkomst niet te achterhalen. Dit was al de derde actie dit jaar in de hoofdstad om deze illegale handel een halt toe te roepen. Bij de vorige twee acties werden in totaal 581 dieren in beslag genomen. De duidelijk toegenomen

handel in dit soort zaken baart Ibama grote zorgen.

Varkenshouderij investeert

Met het oog op de verwachte uitbreiding van de exportmarkt zal in de zuidelijke deelstaat Paraná de komende vijf jaar voor ruim € 30 miljoen in de varkenshouderij worden geïnvesteerd. De deelstaat produceert momenteel al 4,3 miljoen varkens per jaar. Nadat de activiteiten in deze sector met bijna 80% waren teruggelopen, investeert Copacol in het westelijk deel van de deelstaat € 7 miljoen in een productie-eenheid voor biggen. Volgens de planning zal dit project in 2008 gerealiseerd zijn en plaats bieden aan 5.500 zeugen. Copacol vormt met nog vier andere coöperaties de centrale coöperatie Frimesa, die actief is in de slacht en verwerking van varkens. Frimesa heeft plannen voor de bouw van een nieuw slachthuis ter waarde van € 25 miljoen. Daarmee wordt de verwerkingscapaciteit vergroot van de huidige 1.500 naar 6.000 slachtingen per dag. De coöperaties richten zich uitsluitend op de productie van zeugen.

Naast de voordelen van schaalvergroting biedt dit ook meer zekerheid en controlemogelijkheden op het terrein van biologische veiligheid en technologie. Ook in Castrolanda, waar veel uit Nederland afkomstige agrariërs leven, wordt ter versterking van het marktaandeel gewerkt aan uitbreiding van de biggenproductie. Het eerste deel van de uitbreiding, met een capaciteit van 1.370 zeugen en een waarde van ruim € 3 miljoen, zal plaats bieden aan 5.000 zeugen. Vrijwel de hele sector heeft bij de huidige investeringen het oog gericht op de export. Momenteel exporteert Brazilië al zes keer zo veel als drie jaar geleden. Dit jaar vertegenwoordigde de export een waarde van US \$ 342,7 miljoen, dat is 95% meer dan in 2004.

Japan investeert in slachthuizen

De Japanse coöperatie van vleesproducenten Chuunoo uit de provincie Gifu wil op korte termijn in de Braziliaanse vleessector investeren in de deelstaten Sao Paulo en Minas Gerais. Het gaat om de productie van delen van varkens en kippen die geheel voldoen aan de wensen van de Japanse markt. De besprekingen hierover zijn een uitvloeisel van de ontmoeting van de Braziliaanse minister van Landbouw Roberto Rodrigues met zijn Japanse collega Yoshinobu Shimamura. Vier Japanse ondernemers brachten een bezoek aan slachthuizen in de genoemde deelstaten. De directeur van Chuunoo, Atushi Hayasi, gaf aan onder de indruk te zijn van de technische kwaliteit van de installaties en van het vakmanschap van de Brazilianen.

Meer samenwerking met Duitsland

Brazilië en Duitsland gaan samenwerken op het gebied van biodiesel. De verplichte toevoeging van biodiesel aan gewone diesel is de aanleiding voor de samenwerking. Biodiesel is het belangrijkste thema op een bijeenkomst van ruim 1.000 ondernemers uit beide landen in Fortaleza. Daarnaast komen thema's als waterkracht, (spoor) wegeenaleg, de productie van biomassa en organische groenten en fruit aan de orde. Duitsland exporteerde vorig jaar voor US \$ 5 miljard naar Brazilië en importeerde voor US \$ 4 miljard uit dat land.

VERENIGDE STATEN

LNV-bureau Washington

> Biologisch label / COOL / Nieuwe onderminister / Klonen

Biologisch label mag alleen op voedsel

Het ministerie van Landbouw

(USDA) heeft begin juni bekendgemaakt dat het niet langer toegestaan is om het 'USDA organic'-etiket te gebruiken op andere producten dan voedingsmiddelen. Nadat in 2002 het *National Organic Program* van het USDA werd opgericht, werd de deur geopend om het label te gebruiken voor persoonlijke verzorgingsproducten. Maar in april liet het USDA aan fabrikanten van deze producten weten dat het gebruik van het biologische zegel van het ministerie alleen nog mogelijk is op voedingsmiddelen.

Toen het NOP werd ontwikkeld, bestond het idee dat, indien producenten konden aantonen dat een product was samengesteld uit biologische landbouwingredienten, het gebruik van het Organic-etiket wettelijk zou zijn toegestaan. Maar na verdere afweging werd geconcludeerd dat dit juridisch onvoldoende steekhoudend zou zijn. De reden is dat het ministerie van Landbouw niet over productstandaarden beschikt voor cosmetische producten, omdat die onder de verantwoordelijkheid van de *Food and*

Drug Administration vallen. Op dit moment gelden al wel biologische standaarden voor vee en landbouwgewassen. Er wordt gewerkt aan een biologische standaard voor vis, daarna is diervoeding mogelijk aan de beurt.

Vertraging land-van-oorsprong-etikettering voor vlees

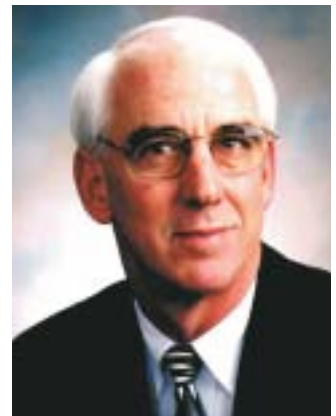
Op 8 juni heeft het Huis van Afgevaardigden toestemming gegeven tot vertraging van de implementatie van COOL (*Country-Of-Origin-Labeling*) voor vlees tot na de deadline van 30 september 2006. Het voorstel voor deze vertraging werd ingediend door de Republikeinse Henry Bonilla uit Texas en verbiedt het ministerie van Landbouw om in 2006 fiscale middelen te gebruiken die voor de invoering van de nieuwe COOL-wetgeving voor vlees noodzakelijk zijn. Vertegenwoordigers uit Montana en Oregon dienden nog een amendement in dat een streep had kunnen zetten door het voorstel van Bonilla, maar dit kreeg onvoldoende steun in het Huis.

Het bedrijfsleven reageerde voorstelbaar op de vertraging. De *National Pork Producers Council* (NPPC), de branche-organisatie voor varkenshouders, was tevreden met het uitstel. Nu heeft het Congres de tijd om een zinvol COOL-programma te ontwikkelen dat nuttig is voor zowel varkenshouders als consumenten. De NPPC is van mening dat de kosten van de huidige COOL de baten zullen overstijgen. De *National Farmers' Union* liet weten teleurgesteld te zijn over het uitstel en noemde het een gemiste kans om de Amerikaanse consument te helpen bij de keuze tussen nationale kwalitatief hoogwaardige en geïmporteerde producten. Hiermee worden ook de Amerikaanse producenten benadeeld. De wet staat nu al drie jaar op de rol.

Benoeming ministerie van Landbouw

De Senaat heeft onlangs unaniem ingestemd met de benoeming van Dr. Richard Raymond tot de nieuwe

onderminister voor voedselveiligheid op het ministerie van Landbouw. In deze hoedanigheid zal Raymond verantwoordelijk zijn voor de *Food Safety Inspection Service* (FSIS), de vleesinspectiedienst van het ministerie. Raymond was voorheen werkzaam voor het ministerie van Gezondheid en Sociale Zaken in Nebraska en kent minister van Landbouw Johanns nog uit de tijd dat deze gouverneur van de staat Nebraska was.

Vanuit verschillende branche- en consumentenorganisaties is positief gereageerd op de benoeming van Raymond. Aan het feit dat hij minister Johanns goed kent, wordt veel waarde gehecht. De consumentenorganisaties hebben daarnaast positief gereageerd, omdat het de eerste keer is dat een arts verantwoordelijk wordt voor voedselveiligheid. De hoop en verwachting is dat Raymond zich meer zal richten op voedselveiligheid vanuit het oogpunt van openbare gezondheid.

Raymond wil zich in elk geval richten op het verbeteren van de communicatie binnen het agentschap en het ministerie en met andere voor voedselveiligheid verantwoordelijke federale agentschappen, het publiek en de industrie. Ook moet de onderlinge samenwerking tussen laboratoria worden verbeterd, zodat mogelijke bronnen van besmetting, zoals E.coli en Salmonella, sneller kunnen worden geïdentificeerd en bestreden. Bovendien moet gemakkelijker en sneller informatie kunnen worden uitgewisseld tussen staten.

FDA-studie gekloonde dieren

Naar verwachting komt het *Center of Veterinary Medicine van de Food and Drug Administration (FDA)* binnenkort met een risico-analyse van de consumptie van voedsel van gekloonde dieren. In het lang verwachte document zal worden ingegaan op het klonen van dieren en de diergezondheid, de risico's voor consumptie en de controle op ontwikkelingen binnen de wetenschap. Ook worden in het document richtlijnen gegeven voor onderzoek op het gebied van klonen van dieren en voor de voedsel- en veevoerindustrie. Na publicatie van de

risico-analyse in het *Federal Register* geldt een inspraakperiode van 60 dagen. Tot de publicatie van de definitieve versie van het plan geldt een vrijwillig moratorium op de marketing van voedingsmiddelen afkomstig van gekloonde dieren.

Vooruitlopend op de publicatie van de risico-analyse heeft de FDA al een indicatie van de resultaten gegeven. Gekloonde dieren lopen een grote kans om geboren te worden met afwijkingen. Ook is de kans op gezondheidsproblemen op jonge leeftijd bij gekloonde dieren groter dan bij conventionele dieren. Dit verschil lijkt na 50 dagen

verdwijnen te zijn. De risico-analyse concludeert dat vlees en melk van gekloonde dieren en hun nageslacht 'waarschijnlijk even veilig is' als dat van conventionele dieren. Het is mogelijk dat vlees van gekloonde dieren en hun nakome-

lingen al vanaf begin volgend jaar op de markt kan worden gebracht. De producten van gekloonde dieren zouden niet als zodanig geëtiketteerd worden, tenzij er een relevante reden zou zijn om dit wél te doen.

Korte berichten uit het buitenland

Azië

FILIPPIJEN
LNV-bureau Bangkok

> Nieuwe minister

Nieuwe minister Landbouw

Op 15 juli is de nieuwe minister van Landbouw, Domingo F. Panganiiban, met zijn werk begonnen. Hij is een bekende van het ministerie sinds 1961. In 2001 heeft hij het

ministerie verlaten voor functies als adviseur in internationale projecten en de FAO. Hij is de opvolger van Arthur C. Yap, die zich volledig moet gaan wijden aan zijn verdediging in een belastingontduikingsschandaal.

JAPAN
LNV-bureau Tokio

> Etikettering en verpakking / Rundvlees / Convenience stores / Vrijhandelsverdragen

Trade and Labeling 2005

De Japanse organisatie JETRO heeft een boek uitgebracht onder de titel *Trade and Labeling 2005*. De gedeelten uit dit boek die betrekking hebben op de etikettering en verpakking van levensmiddelen en agrarische producten worden gratis ter beschikking gesteld door de Directie Industrie en Handel. Geïnteresseerden kun-

nen contact opnemen met de heer J.J.M.Verbeek, e-mail j.j.m.verbeek@minlnv.nl.

Vrijwaringmaatregelen gekoeld rundvlees

Het gaat erg goed met de Japanse producenten van rundvlees. Medio juni lagen de detailhandelsprijzen op € 5 per 100 gram lende en leek het maximum nog niet bereikt. Runderen worden jonger dan ooit geslacht om te profiteren van de goede prijzen. Tegen deze achtergrond is het ronduit vreemd dat er vrijwaringmaatregelen voor de invoer van gekoeld rundvlees in aantocht zijn. Als in het tweede kwartaal meer dan 61.468 ton gekoeld rundvlees is ingevoerd, stijgt het invoertarief van augustus tot april 2006 van 38,5% naar 50%. Deze bizarre vrijwaring is het gevolg van het wegvallen van de Amerikaanse export ten gevolge van het eerste BSE-geval eind december 2003. Daardoor viel in het voorjaar van 2004 een derde van het totale rundvleesaanbod in Japan weg; het Japanse invoercijfer was in die periode dus kunstmatig laag. De Australiërs kunnen dat nu voor een groot deel opvullen, echter zodanig dat de vrijwaring ingaat. Volgens Japan is de inwerkingtreding van de vrijwaring een juridisch automatisme, waar niets aan te doen valt. De Australiërs hadden de uitvoer in het tweede kwartaal zorgvuldiger kunnen

beheersen om de rest van het jaar tegen dezelfde invoertarieven te kunnen exporteren.

Alles voor weinig

In de grote steden van Japan zijn de *convenience stores* of *conbini* een groot succes. Ze hebben een oppervlakte van 100 tot 150 m², zijn 24 uur per dag open en hebben een assortiment van gemiddeld 3.000 artikelen voor dagelijks gebruik. Er zijn er in het hele land bijna 40.000, die een gezamenlijke omzet draaien van zo'n € 60 miljard. Een andere belangrijke retailontwikkeling zijn de winkels waar alle artikelen voor 100 yen (circa € 0,75) de deur uitgaan. Beide formules worden samengevoegd in een nieuwe reeks winkels van de keten AM/PM, die 300 conbini's gaat openen waar levensmiddelen verkocht gaan worden voor 98 yen. De keten speelt hiermee in op de kleiner

wordende huishoudens en de vergrijzing. Ook deze winkels krijgen een assortiment van 3.000 versartikelen, dranken en andere levensmiddelen. De omzet van een aantal proefwinkels in Tokyo was 50% groter dan van een reguliere conbini.

Vrijhandelsverdragen

China is in Oost-Azië de belangrijkste initiatiefnemer op het gebied van het sluiten van bilaterale vrijhandelsakkoorden. Japan wil niet bij China achterblijven. De eerste inzet van Japan is in de meeste gevallen echter al zó beperkend, dat bilaterale handelsovereenkomsten niet veel meer dan de status 'economisch partnerschap' hebben. Vervolgens leidt de opbouw van het overheidsapparaat ertoe dat de onderhandelingen niet kunnen worden afgerond. Opvallend is dat dat momenteel niet aan het landbouwdepartement ligt. Over diverse onderwerpen zijn besprekingen met de Filipijnen, Maleisië en Thailand in een vergevorderd stadium. Met de ASEAN-landen zijn besprekingen begonnen en met Zuid-Afrika, Australië en Zwitserland zijn ze in voorbereiding. Ondanks de pogingen van premier Koizumi en de minister van Economie, Handel en Industrie Nakagawa de regionale vrijhandelsakkoorden centraal te stellen in de handelspolitiek, laat de verticaal geleide bureaucratie zich niet dwingen tot het opofferen van binnenlandse sectorale belangen aan een groter geheel.

> Transgeen onderzoek / Nederlands varkensvlees

Transgeen onderzoek neemt hoge vlucht

In Taiwan is transgeen onderzoek het experimentele stadium voorbij. Er wordt gezocht naar commerciële toepassingen. De Taiwanese regering heeft hiervoor dit jaar US \$ 10 miljoen gereserveerd in het kader van haar 'Promotion Plan for the Biotechnology Industry'. Het Tai-

Handel in Nederlands varkensvlees ingezakt

Na moeizame onderhandelingen ging de Taiwanese grens in september 2004 weer open voor Nederlands varkensvlees. In het laatste kwartaal van 2004 werd er vervolgens voor € 1,4 miljoen aan vooral eetbare varkensslachtbijproducten naar Taiwan geëxporteerd. Dit veelbelovende begin is in 2005 niet gecontinueerd. LEI-cijfers over het eerste kwartaal van 2005 laten zien dat de handel is ingestort. Met als index 100 voor het laatste kwartaal van 2004 is de waarde nog slechts 12 voor het eerste kwartaal van 2005. Hiervoor zijn diverse oorzaken. De prijs van varkensvlees in Taiwan is over de eerste periode van 2005 als gevolg van een schandaal met lokaal vlees met 10% gedaald. Daarnaast raakten twee Nederlandse varkensvleeshandelaren in een zakenconflict met hun Taiwanese afnemers over van het contract afwijkende specificaties. Dit heeft misschien ook de niet betrokken importeurs afgeschrikt.

wan Livestock Research Institute (TLRI) houdt zich onder meer bezig met het klonen van transgene geiten die melk produceren met factor XIII, een bloedstollingsstof die kan worden gebruikt voor het behandelen van een vorm van hemofilie bij mensen. Het Animal Technology Institute Taiwan (ATIT) concentreert zich op het genetisch modificeren van varkens om hun vitale organen (hart, lever) beter geschikt te maken voor transplantatie bij mensen. Dit onderzoek is nog steeds duur en de efficiëntie van klonen is nog laag. Bij het klonen van geiten is de kans om een geit te ontwikkelen uit volwassen cellen slechts 7%.

De meeste commerciële successen komen uit de plantenwereld. Het Taiwan Agriculture Research Institute (TARI) produceert al transgene orchideeën met exotische vormen en kleuren en broccoli die langzamer rijp wordt, waardoor het langer in supermarkten bewaard kan blijven. Het belangrijkste succes tot nu toe is de productie van phytaserijke rijst. Phytase is een eiwit dat, ingebracht in bijvoorbeeld varkens, bewerkstelligt dat het in het voedsel voorkomende fosfaat beter wordt opgenomen. Daardoor kan de fosfaatbelasting sterk worden gereduceerd. Kortom, Taiwan tinnert behoorlijk aan de weg op het gebied van transgeen onderzoek en er liggen zeker kansen voor Nederlandse onderzoeksinstituten om hierbij aan te haken.

Korte berichten uit het buitenland

Europese Unie

> InBev / Chocoladefabriek Belcolade / Biologische producten

InBev koopt en verkoopt

De Belgische Biergroep InBev neemt de Russische brouwer Tinkoff over. De eigenaar en stichter van het bedrijf, Oleg Tinkoff, krijgt

een zetel in de raad van bestuur van SUN Interbrew. Het bedrijf bezit twee productievervestigingen in Sint-Petersburg. De overname is vooral belangrijk om de capaciteitsproblemen van InBev in Rusland op te lossen. Tinkoff heeft een deels onbenutte productiecapaciteit van 2,3 miljoen hectoliter die kan worden uitgebreid tot 4,8 miljoen hectoliter. SUN Interbrew produceerde vorig jaar 12,7 miljoen hectoliter.

De groep bekleedt met een marktaandeel van bijna 16% de tweede plaats op de Russische markt (na BBH, een joint venture van het Britse Scottish & Newcastle en het Deense Carlsberg).

Daarnaast verkoopt InBev zijn belang van 62,4% in de Duitse bottelaar Bremer Erfrischungsgetränke aan de Amerikaanse frisdrankenreus Coca-Cola. InBev wil zich in Duitsland, de grootste biermarkt in Europa, alleen op bier concentreren. InBev is de grootste bierproducent ter wereld en bezit in Duitsland zes brouwerijen. Daar heeft de groep een marktaandeel van 11% in handen met merken als Beck's, Stella Artois, Diebels, Gilde en Spaten. Duitsland is voor InBev één van de belangrijkste markten voor de toekomst. Aangezien het bierlandschap nog erg versnipperd is, liggen er voor grote biergroepen nog veel mogelijkheden.

Investering chocoladefabriek

Voedingsgroep Puratos uit Groot-Bijgaarden heeft € 7 miljoen in de modernisering van zijn chocoladefabriek Belcolade geïnvesteerd. De verpakkingafdeling is vernieuwd en geautomatiseerd. Daarmee is de capaciteit met 40% vergroot. De investering moet verdere internationale groei mogelijk maken. Multinational Puratos is voor ongeveer 80% eigendom van de Belgische families Van Belle en Demanet. Een klein deel van het kapitaal is in handen van twee Spaanse families. Het bedrijf werd opgericht in 1919 en is gespecialiseerd in producten voor de bakkerij-, patisserie- en chocoladesector. Belcolade bestaat sinds 1988. Vorig jaar stegen de volumes met 17%, het jaar ervoor met 10%. Behalve de grotere capaciteit biedt de geautomatiseerde verpakkinglijn ook andere voordelen, zoals een langere houdbaarheid van de chocolade. Omdat de Belgische markt verzadigd is, zal de omzet vooral uit de export moeten komen. In 2005 verwacht Belcolade bij de omzet de € 100 miljoen te overschrijden. Daarmee is de fabriek het belangrijkste en snelst groeiende onderdeel van de chocoladefabriek

van Puratos. In die divisie zitten ook nog fabrieken in de Verenigde Staten en in Spanje, waar imitatiechocolade gemaakt wordt.

Met 59 fabrieken in 41 landen is Puratos geen kleine speler in de voedingsindustrie. Het bedrijf realiseerde vorig jaar een omzet van € 830 miljoen en is daarmee bijna vijfmaal zo groot als Lotus Bakeries en ruim driemaal zo groot als Ter Beke. De afgelopen zeven jaar behaalde het bedrijf een gemiddelde groei van 6%. Wereldwijd werken er 4.700 mensen, in België zo'n 700.

Meer biologische producten verkocht

Belgen kopen meer biologische versproducten dan vorig jaar. De eerste drie maanden van 2005 werd vooral meer biologisch vlees (37%), vleeswaren (10%) en brood (26%) verkocht. Dat blijkt uit onderzoek van GfK Panel Services in opdracht van het Vlaams centrum voor Agroeconomische Visserijmarketing (VLAM). De eerste drie maanden steeg de omzet van de bio-versmarkt tegenover dezelfde periode in 2004 met 5,3%, terwijl de omzet van de totale versmarkt in de eerste drie maanden met 3,3% daalde. Ook opmerkelijk is de omzetting van biologisch vlees. Na de voedselcrises in 2001 en 2002 kochten veel consu-

umenten biologisch vlees en gevogelte. Na verloop van tijd nam het effect af en herwon het 'gewone vlees' terrein. Nu lijkt biologisch vlees toe aan een comeback.

Ondanks deze ontwikkelingen blijft het marktaandeel van biologische producten ten opzichte van gangbare producten miniem: 1,48% in de eerste drie maanden van 2004 en 1,61% in dezelfde periode van dit jaar. Het marktaandeel van biologisch verschilt sterk van product tot product. Als consumenten kiezen voor biologisch, willen ze vooral biologische eieren (8,3%) en biologische groente (3,6%). Het aandeel van biobrood groeide van 2,06% naar 2,61%. De grootste aanbieder blijft de supermarkt, met een marktaandeel van 55%. De kleinhandel blijft stabiel. De aankopen op de markt stegen van 5% naar 8%. De biomarkten kunnen bij gebrek aan boeren, verwerkers en verkopers de vraag zelfs niet meer aan.

> Biobrandstof

Biobrandstof

Denemarken loopt het risico voor het Hof van de Europese Commissie

gedaagd te worden. Het land voldoet niet aan de EU-eis dat ten minste 2% van de brandstof eind 2005 biobrandstof moet zijn. Eind 2010 moet dit percentage 5,75 zijn. De Deense landbouw is blij met de waarschuwing. Vice-voorzitter Henrik Høegh heeft de regering nogmaals opgeroepen de brandstofheffing op biobrandstof weg te nemen, zodat de productie rendabel wordt. De productie van bioethanol zou voor veel suikerbietenproducenten een uitkomst zijn, nu de teelt van suikerbieten minder subsidies gaat opleveren.

> Agricultural Outlook

OESO: Agricultural Outlook 2005 - 2015

De jaarlijkse *Agricultural Outlook* voorspelt een verdere vertraging van de economische groei in de OESO-landen in 2005. Medio 2006 wordt een nieuwe groei-impuls in de werelddeconomie verwacht. In het OESO-gebied blijft Europa achter bij de VS en Japan. Bij ontwikkelingslanden groeien vooral China en India en in iets mindere mate Brazilië. De sterke groei in Rusland vlakt af. Er wordt een lichte daling van de bevolkingsgroei in de wereld verwacht. De prijzen van de belangrijkste goederen zullen aan het einde van de beoordeelde periode van tien jaar licht gedaald zijn. Een uitzondering hierop vormt mogelijk de prijs van rijst. Naar verwachting komt Indonesië weer op de markt met een importbehoefte van ongeveer 3 miljoen ton. Ook de importbehoefte van China voor granen kan zorgen voor een relatief sterke stijging van de prijzen in de eerste jaren van de periode. Ontwikkelingslanden zullen hun aandeel in de internationale handel van landbouwproducten vergroten. Door de bescherming van de eigen landbouw in de meeste OESO-landen zal de stijging van de internationale handel vooral komen van het zuid-zuidverkeer. De Outlook verwacht dat de veranderingen in

de structuur van de voedselketen – concentratie en verdere globalisering in verwerking en handel – zich zullen voortzetten en een steeds belangrijker rol zullen gaan spelen in de ontwikkelingen binnen het internationale handelsverkeer. In ontwikkelingslanden zal de verschuiving van de vraag van plantaardige producten naar producten van dierlijke oorsprong doorgaan. In OESO-landen zullen aspecten als productiewijzen en milieu-effecten een belangrijkere rol spelen.

De *Agricultural Outlook* kan worden besteld bij de OESO in Parijs, <http://oecd.org>.

 HONGARIJE
LNV-bureau Boedapest

> **Bio-ethanol / Geneeskrachtige kruiden**

Bio-ethanol in benzine

De Hongaarse oliemaatschappij MOL start in de tweede helft van 2005 met de verkoop van benzine met 2% bio-ethanol. De bijvoeging betreft Ethyl Tercer Butyl Ether (ETBE), dat wordt gewonnen uit koolzaad. De maximaal mogelijke bijvoeging daarvan is 22% voor benzine en 5% voor diesel. MOL wil in haar fabriek in Hongarije 55.000 ton ETBE gaan produceren en in haar fabriek in Slowakije 62.000 ton. MOL wil in Oost-Hongarije een nieuwe raffinaderij bouwen met 50.000 ton additionele capaciteit. Deze moet in 2007 klaar zijn. Hongarije spiegelt zich aan landen als Frankrijk, Duitsland, Zweden en Nederland, waar al belangrijke hoeveelheden ETBE worden geproduceerd.

Geneeskrachtige kruiden

Hongarije raakt zijn vooraanstaande positie in geneeskrachtige kruiden zoals kamille, rozenbottel en brandnetel, kwijt. Van exporteur is het land nu netto-importeur geworden. Bedrijven die de kruiden in het wild oogsten, zijn na de omwenteling danig verzwakt of zelfs geheel verdwenen. Vroeger gaf de kamilleproductie (in het wild geoogst) in het oogstseizoen werk

aan 15.000 tot 20.000 mensen. Nu is Hongarije met dit product niet meer concurrerend en vindt nog slechts op bescheiden schaal export plaats naar onder meer Duitsland en Japan. De overheid wordt verantwoordelijk gehouden voor deze gang van zaken. Een verwijt is dat alle aandacht uitgaat naar grote gewassen zoals de granen. Bovendien zou de wetgeving, die de laatste 25 jaar niet is aangepast, zijn verouderd. Er ontbreken bijvoorbeeld duidelijke normen die aangeven wat een geneeskrachtig kruid is en wat niet. Ook is er bij de toetreding een en ander mis gegaan. Zo komen telers van natuurkruiden in Hongarije niet in aanmerking voor dezelfde EU-steun als de concurrenten in de andere lidstaten. Ook is het in Hongarije, in tegenstelling tot in andere lidstaten, niet mogelijk natuurkruiden te produceren op gronden die vallen onder de braakpremie. Bovendien bedraagt de hectaresteun slechts 1/3 van die in de oude lidstaten.

 ITALIË
LNV-bureau Rome

> **Landbouw / Ggo's**

Extreme droogte bedreigt landbouw

De extreme droogte begint de landbouw in Noord-Italië en vooral de boeren in de Po-vlakte parten te spelen. Het niveau van de rivier de Po is overal gedaald, variërend van 0,50 tot bijna 7 meter onder het normale niveau. De schade zou kunnen oplopen tot een bedrag van € 3,5 miljard. Ook voor de oogsten zouden de vooruitzichten desastreus zijn. De landbouworganisatie CIA voorziet een oogstdaling van 25% voor graan, 20% voor fruit, 30% voor groenten, 30% voor rijst en maïs, 25% voor suikerbieten

en 10–15% voor melk. De grootste zorgenkindjes zijn maïs, bieten, rijst en industrietomaten, de voornaamste gewassen in de Po-vlakte waarvoor normaal gesproken voldoende water beschikbaar is. De telersprijzen van groenten en fruit stijgen volgens de CIA op dit moment nog niet, omdat het grootste deel van de groenten en het fruit al rijp is. Eventuele prijsstijgingen voor de consument zouden dus het resultaat van speculatie door de tussenhandel zijn, een frequent gesignaleerd probleem.

Met Oostenrijk tegen ggo's

Paolo Bedoni, voorzitter van de Italiaanse landbouworganisatie Coldiretti en Rudolf Schwarzböck, voorzitter van de Oostenrijkse Landbouwkamer en van de Europese boerenorganisatie Copa, tekenden op 22 juli een verbond. Hiermee bezegelden ze hun samenwerking op het gebied van de bescherming van het milieu tegen vervuiling met genetisch gemodificeerd materiaal. Daarnaast zullen Italië en Oostenrijk zich gezamenlijk inzetten voor de ontwikkeling van schone energie en voor transparantie in de oorsprongs aanduiding op etiketten van levensmiddelen.

 SPANJE
LNV-bureau Madrid

> **Pitfruit / Vleesexport / Ecologische producten**

Prijzdaling pitfruit

Door overschotten op de Spaanse markt zijn de prijzen van peren en pitfruit in juli 40% (perzik) tot 60% (kersen en peren) lager dan in juli 2004. Deze lage prijzen werken door in de uitvoer, wat boze reacties aan

de Franse tuinders heeft ontlokt. Uit protest hebben Franse tuinders Spaanse auto's tegengehouden en leeggehaald. Spanje zal hierover een klacht indienen bij Frankrijk en de Europese Commissie.

De lage prijzen zijn het gevolg van een te groot aanbod. De strenge vorst van begin dit jaar heeft geleid tot een latere oogst dan normaal. Hierdoor viel het Spaanse oogstseizoen samen met de oogst in Frankrijk, Italië en Griekenland.

Bevordering export vlees

In het afgelopen jaar werd 457.437 ton varkensvlees, 158.217 ton rundvlees en 21.153 ton schapenvlees uitgevoerd. Omdat dit respectievelijk maar liefst 14,3%, 22,1% en 9% van de nationale productie betrof, heeft de sector een Bureau voor de Uitvoer van Vlees uit Spanje opgericht (*Oficina de Exportación de la Carne de España*). Het bureau moet de exportactiviteiten van Spaanse bedrijven bevorderen en promotie voor het Spaanse vlees in andere landen voeren. De oprichting van het bureau is in overeenstemming met het door het ministerie van Landbouw opgestelde Plan voor de Ontwikkeling en Promotie van Markten voor Veehouderijproducten (*Plan de Fomento y Promoción de mercados para las producciones ganaderas*). Het ministerie is bezig met het opstellen van een lijst van voor uitvoer erkende bedrijven en met een uniforme, eenvoudige procedure om te kunnen exporteren.

'Bio' nog alleen voor ecologische producten

De Spaanse wetgeving heeft de term 'ecologisch' voorbehouden aan producten die zonder additieven, bewaarmiddelen, pesticiden e.d. worden geproduceerd en verwerkt. Voorheen kon de term 'bio' vrij worden gebruikt voor alle andere producten. Daarvan werd op grote schaal misbruik gemaakt, waarbij bij de consumenten de indruk werd gewekt dat 'bio' hetzelfde was als 'ecologisch'. Het Europese Hof van Justitie heeft nu tot tevredenheid van de Consumenten-

tenbond en Verenigingen van Ecologische Producten geoordeeld dat 'bio' alleen mag worden gebruikt voor ecologische producten. De minister van Landbouw heeft inmiddels laten weten dat een wetswijziging is voorbereid.

> Visserij / Typhoo Tea

Britse en Schotse visserijstrategieën

Onder de titel 'Securing the Benefits' is de reactie verschenen van de regering Blair op het rapport van de Strategy Unit van het Cabinet Office over de toekomst van de Britse visserijsector. De volledige teksten van de kabinetsreactie en het rapport van de Strategy Unit en informatie over de beleidsmatige ontwikkelingen op het gebied van onderwerpen die in het rapport worden besproken, staan op www.defra.gov.uk/news/latest/2005/fish-0628.htm. De volledige tekst van de Schotse strategie is te vinden op www.scotland.gov.uk/news/releases/2005/06/28113214.

Derde theemerk te koop

Premier Foods hoopt £ 100 miljoen (€ 145 miljoen) binnen te halen met de verkoop van Typhoo Tea, het derde theemerk op de Britse markt. Met deze verkoop wil het bedrijf, dat eerder dit jaar het middelpunt was van het grootste voedingschandaal in het VK en Europa (Sudan 1), zich gaan concentreren op een aantal topmerken in zijn portefeuille. Daar hoort blijkbaar dit theemerk niet meer bij. Premier Foods is zeer actief in het opkopen van merken. Onlangs nam het bedrijf vleesvervanger Quorn over. Nadat het bedrijf in juli 2004 op de aandelenmarkt werd gebracht (waarde £ 527 miljoen ofwel ruim € 750 miljoen), heeft het ook beroemde Britse merken als Bird's Custard en Angel Delight gekocht.

Korte berichten uit het buitenland

Overig Europa

> Diepvriesgroente

Groei markt diepvriesgroente

Volgens de industrie groeit de Bulgaarse markt voor diepvriesgroente en Franse frites jaarlijks met 10%. De jaarlijkse productie van Franse

frites bedraagt 10.000 ton. Hetzelfde geldt voor diepvriesgroente. Slechts 10% hiervan is bestemd voor de binnenlandse markt. Royal Potatoes, waarvan 60% in handen is van Greece Global Finance, beheerst 40% van de Bulgaarse Franse fritesmarkt met een jaarlijkse verkoop van 4.000 tot 4.500 ton. Het tevens Griekse General

Dagelijks verschijnen er landen- en regioreportages over de agribusines van buitenlandse ambassades, binnen- en buitenlandse databanken en onderzoeksinstituten op internet. Tot nu toe werden in Berichten Buitenland uitsluitend rapporten van de landbouwraden en -attachés opgenomen. Vanaf nu geeft Berichten Buitenland ook een overzicht van voornamelijk Nederlands- en Engelstalige landen- en regioreportages over de levensmiddelensector en de verschillende agrarische sectoren van andere bronnen dan VB-LNV (Vertegenwoordiging Buitenland). Deze rapporten zijn gratis op te vragen bij Directie Industrie en Handel, de heer J.J.M. Verbeek, e-mail j.j.m.verbeek@minlnv.nl.

Agribusiness-rapporten op internet, juli 2005

Brazilië	Pluimveesector (2 pag.)
China	Patat frites sector jaarverslag (7 pag.) Houtproductensector jaarverslag (27 pag.) Samenvatting warenwet (35 pag.) Veehouderijrapporten (9 en 14 pag.)
EU	Analyse waterrichtlijn (86 pag.)
Finland	Voedingsmiddelenrapport (21 pag.)
Ghana	Tuinbouwsector (86 pag.)
Griekenland	Fetakaas en veehouderij (3 pag.)
Israël	Graan- en veevoedersector (6 pag.) Tomatensector (15 pag.)
Maleisië	Houtproductensector (40 pag.) Oliezadensector (8 pag.)
Mexico	Pluimveesectorrapport (19 pag.) Zadensectorrapport (8 pag.)
Nigeria	Voedingsmiddelenrapport (18 pag.)
Polen	Voedingsmiddelenrapport (21 pag.) Zuidvruchten en notensector (14 pag.) Grapefruitsector (6 pag.) Gedistilleerde-drinkensector (10 pag.)
Servië & Montenegro	Agrarische sectorrapport (5 pag.)
Zimbabwe	Graan- en veevoedersector (10 pag.)
Zuid-Afrika	Exporthandleiding (21 pag.)
Zweden	Voedingsmiddelenrapport (16 pag.)

Agribusiness-rapporten op internet augustus 2005

Australië	Biotechnologierapport (18 pag.)
China	Geografische-aanduidingenwet (8 pag.) Marktontwikkeling Noord-China (5 pag.)
Griekenland	Schape- en geitensector (3 pag.)
Hong Kong	Voedingswaardedeclaratiewet (10 pag.) Biotechnologierapport (7 pag.)
India	Landbouw & klimaat (4 pag.)
Indonesië	Biotechnologierapport (6 pag.)
Italië	Aardnotenrapport (11 pag.)
Japan	Biotechnologierapport (21 pag.)
Katar	Etiketteringswetgeving (21 pag.)
Koeweit	Etiketteringswetgeving (16 pag.)
Korea	Wijnrapport (15 pag.)
Nederland	Voedselinfecties 2004 (24 pag.)
Nederland/EU	Land- en tuinbouwcijfers (267 pag.)
Nieuw-Zeeland	Biotechnologierapport (15 pag.)
Oezbekistan	Biotechnologierapport (4 pag.)
Pakistan	Zaden- en plantaardige oliën (24 pag.)
Polen	Wijnsector (7 pag.) Biologische landbouw (12 pag.)
Rusland	Vissectorrapport (5 pag.) Graansectorrapport (7 pag.)
Singapore	Biotechnologierapport (7 pag.)
Taiwan	Biotechnologierapport (9 pag.) Wijnmarkt (3 pag.)
Thailand	Biotechnologierapport (12 pag.)
Trinidad & Tobago	Twee foodrapporten (12 en 14 pag.)
Zuid-Afrika	Visserijrapport (15 pag.)

Foodstuffs-Barba Stathis kondigde eerder dit jaar aan € 6 miljoen te zullen investeren in een diepvries-groentefabriek in Bulgarije.

TURKIJE

LNV-bureau Ankara

> Zaadhandel CWANA / Visserijbeurs

International Seed Trade Conference CWANA

Van 29 november tot 1 december wordt in het Turkse Antalya een conferentie gehouden over de internationale zaadhandel in de landen in Centraal- en West-Azië en Noord-Afrika (CWANA). Deze landen hebben veel overeenkomsten op het gebied van klimaat, landbouwsystemen, variëteiten en zaden. Dit vormt de basis voor een sterke regionale zaadmarkt. De nationale zaadindustrieën zijn sterk gefragmenteerd en nationaal gefocust met weinig of geen verbanden met elkaar of met de private

markt. Bovendien hebben de nationale zaadindustrieën last van allerlei beperkingen in beleid, regelgeving, techniek en instituties. De potentie voor de regionale markt voor alleen al West-Azië en Noord-Afrika wordt geschat op meer dan US\$ 200 miljoen per jaar. De conferentie heeft als doel de zaadhandel te exploreren en te promoten binnen de CWANA-regio. De conferentie vindt gelijktijdig met de *Growtech Eurasia Fair* plaats, een internationale beurs voor landbouw, tuinbouw en bloemsierteelt. Tijdens de conferentie wordt een handelstentoonstelling georganiseerd voor zaadfirma's, zaaimachinedrijven, producenten van en handelaren in landbouwbenodigdheden en landbouwmachines. Ook zal een aparte ruimte worden ingericht voor handelscontacten. Kijk voor meer informatie op www.icarda.cgiar.org/announcement/seedtradeconf_Nov-Dec05.htm of www.turkted.org.tr.

Future Fish Fair Turkey

In Istanboel werd van 21 tot 23 juli de Future Fish Fair Turkey, de internationale beurs voor de visserijhandel, aquacultuur en visverwerkende industrie, gehouden. De beurs besteedde aandacht aan alle aspecten van de visindustrie, van voer tot visproducten. Vrijwel alle Turkse topbedrijven waren aanwezig. Daarnaast waren internationale bedrijven vooral uit de EU-landen goed vertegenwoordigd. Tijdens de beurs was er volop gelegenheid de actuele ontwikkelingen in de visserijsector te bespreken met vertegenwoordigers van bedrijven. De sector heeft in Turkije een enorme groei doorgemaakt in de afgelopen jaren. Daarbij speelden buitenlandse bedrijven een grote rol. In de aanloop naar de toetreding tot de EU zijn technologie-ontwikkeling en kennisopbouw van groot belang.

De Turkse aquacultuur had in 2005 een productie van 35.000 ton. Ongeveer 70% daarvan vindt plaats in de Mugla-regio. De aquacultuursector in Turkije is volledig geïntegreerd met broedplaatsen, koelsystemen, voermolens, verwerkings- en verpakkingfaciliteiten, nettenproductie en producenten van machines en uitrusting.

Het merendeel van de totale aquacultuurproductie bestaat uit zeebaars en brasem. Een groot deel daarvan wordt als verse vis naar de EU geëxporteerd. Daarnaast neemt de productie van forel, karper en garnalen toe.

Het LNV-bureau Ankara bereidt momenteel een sectorrapport visserij in Turkije voor. Dit rapport is vanaf 15 september op te vragen.

Korte berichten uit het buitenland

Midden-Oosten

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN EN DE GOLFSTATEN

LNV-bureau Abu Dhabi

> Nieuwe wetgeving

Wetgeving Golfstaten

In de Golfstaten zijn drie nieuwe wetten van kracht geworden:

1. *Plant Quarantine Law* (Golfstaten)

Doel van deze wet is voorkomen

dat plantenziekten het gebied inkomen en het vergemakkelijken van de handel.

2. *Law of produce or manufacture, Import and Circulate of Fertilizers and Soil Conditioners* (Emiraten)

Deze wet stelt invoervoorwaarden en samenstellingseisen aan kunstmest en bodembedekkers.

3. *Animal Slaughtering Requirements according to Islamic Law (Gulf Standard) and Emirates Decision GSM/32 concerning Supervising Organizations* (Emiraten)

Deze wetten maken onder meer de invoereisen en het slachten volgens de Halal-wetgeving duidelijk.

Geïnteresseerden kunnen gratis in het bezit komen van deze wetten door contact op te nemen met de Directie Industrie en Handel, de heer J.J.M. Verbeek, e-mail j.j.m.verbeek@minlnv.nl.

SAOEDI-ARABIË

LNV-bureau Abu Dhabi

> Landbouwbeurs

Saudi Agriculture 2005

De belangrijkste internationale landbouwbeurs van het Midden-

Oosten, de *Saudi Agriculture 2005*, wordt dit jaar voor de 24ste keer gehouden en vindt plaats in Riyadh van 25 tot 29 september. De beurs trekt bezoekers uit Saoedi-Arabië en omliggende landen op het gebied van landbouw, water en agro-industrie. Gelijktijdig worden de vierde *'Saudi Water Technology 2005'* (watertechnologie, -beheer en -herwinning) en de vierde *'Saudi Gardentech 2005'* (tuinproducten en -diensten) gehouden. De tentoonstelling heeft doorgaans een brede berichtgeving in de belangrijkste handelsbladen en op TV.

Voor het Nederlandse bedrijfsleven is het LNV-bureau Abu Dhabi met een stand aanwezig.

Laatste nieuws

Landbouwmissie naar kansrijk Iran

Samen met het Nederlands Centrum voor Handelsbevordering organiseert de Directie Industrie en Handel (I&H) een algemene landbouwmissie naar Iran. De missie vindt plaats van 25 tot 30 november en wordt geleid door I&H-directeur Roel Bol. Doel van de missie is agro-ondernemers in contact te brengen met nieuwe contacten en potentiële klanten, afzetmarkten en productiemogelijkheden in de Iraanse markt via seminars, één-op-één matchmaking, en gezamenlijke en individuele bezoeken aan overheid en bedrijven.

De landbouw- en visserijsector speelt in Iran een belangrijke rol. Men streeft naar kwaliteitsverbetering van de voedselproductie en het introduceren van moderne productietechnieken. Relevante sectoren of producten zijn onder meer zaad- en plantmateriaal, veevoer, kassenbouw, installaties

(bijvoorbeeld voor slachterijen), diergeneesmiddelen, aquacultuur en productie van consumentenartikelen (voeding).

In de zakenwereld wordt Iran ook wel aangeduid als de 'slapende reus' vanwege de grote marktpotentie en de nog geringe betrokkenheid van internationale bedrijven. De laatste jaren zijn de afzetmogelijkheden steeds toegenomen. De nieuwe president Ahmadinejad heeft beloofd de koopkracht van het volk in het komende jaar te laten toenemen. Het is van belang tijdig in deze markt aanwezig te zijn en juist een paar maanden na de verkiezingen de (overheids)bedrijven op te zoeken en gesprekken te starten.

Voor meer informatie kunt u zich richten tot Jan Water van LNV, telefoon 070 - 3784076, e-mail j.k.water@minlnv.nl.

Seminar zakendoen in Pakistan

Op 12 oktober organiseert de EVD samen met ABN-AMRO een seminar over zakendoen in Pakistan. De Pakistaanse Minister of State, de heer Tariq Ikram en staatssecretaris van Economische Zaken, mevrouw Karien van Gennip zullen het seminar bijwonen. Doel van het seminar is om het Nederlandse bedrijfsleven te informeren over en helpen benutten van de nieuwe kansen die zich de laatste jaren in Pakistan voordoen.

Door een sterke economische groei en een voortschrijdend economisch liberaliseringproces wordt Pakistan steeds aantrekkelijker voor buitenlandse investeerders, waaronder landen als Duitsland en Frankrijk. Ook Nederlandse bedrijven die reeds zaken doen in Pakistan, zijn positief over het verbeterende zakelijke klimaat. Nieuwkomers op de Pakistaanse markt tonen zich dikwijls positief verrast over het relatieve gemak waarmee ze tot zaken komen.

Tijdens het seminar in Islamabad geeft de Nederlandse ambassade haar visie op de Pakistaanse markt. Daarnaast is er aandacht voor het financieel instrumentarium en komen diverse ondernemers met ervaring in Pakistan aan het woord. Verder worden er vier workshops georganiseerd, waarvan één over de agrosector. Tijdens deze workshop schetst de heer Peter LaGrauw, die voorheen verbonden was aan de Pakistaanse *Horticulture Development and Export Board*, een beeld van de kansen in de Pakistaanse agrosector. De heer Faisal Farooq van Dairy Pakistan voert het woord over de Pakistaanse zuivelsector.

Kijk voor meer informatie op www.evd.nl/pakistan

LNV-bureaus in het buitenland

ABU DHABI

Werkgebied: Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi-Arabië
Dr. ir. J.G. van der Beek, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Apt. 602 Al Masaood Tower Building, Shelkh Hamdan Street, Abu Dhabi, Verenigde Arabische Emiraten.
Postadres: P.O.Box 1 46560, Abu Dhabi, Verenigde Arabische Emiraten.
Tel.: (00-971) 2.632.0712 (LNV)
Fax.: (00-971) 2.632.0198 (LNV)
E-mail: abu-lnv@minbuza.nl

Bureau Riyad

Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Diplomatic Quarter, Riyadh, Saoedi-Arabië
Postadres: P.O.Box 94307, Riyadh 11693, Saoedi-Arabië
Tel.: (00-966) 1 488 1093/2501 (LNV)
Fax.: (00-966) 1 488 1519 (LNV)
2^e E-mail: riy-lnv@minbuza.nl
<http://www.holland.org.sa>

ANKARA

Werkgebied: Turkije, Israël, Palestijnse Gebieden
Mw. drs. C.J.M. Konsten, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Turan Günes Bavari 7, Cadde no. 3, Yildiz 06550 Ankara, Turkije
Tel.: (00-90) 312.409.1860 (LNV)
Fax: (00-90) 312.409.1892 (LNV)
E-mail: nlgovankagr@bnet.net.tr
2^e E-mail: ank-lnv@minbuza.nl
<http://www.dutchembassy.org.tr>
<http://www.nlankagr.com>

Athene (zie Boekarest)

BANGKOK

Werkgebied: Thailand, Filippijnen, Vietnam
Ir. M.H. Slingenbergh, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 106 Wireless Road, Lumpini, Bangkok-10330
Postadres: P.O. Box 404, Bangkok 10330, Thailand
Tel.: (00-66) 2.255.7559 (LNV)
Fax: (00-66) 2.254.1415 (LNV)
E-mail: nlbanagr@loxinfo.co.th
2^e E-mail: ban-lnv@minbuza.nl
<http://www.netherlandsembassy.in.th>

Bureau Hanoi

Mw. Truong Thi Dung, Technisch assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden Daeha Office Tower, 6 th floor 360 Kim Ma Street, Ba Dinh District, Hanoi
Tel.: (00-84) 4.831.5650
Fax: (00-84) 4.831.5605
E-mail: nlhanagr@fpt.vn
E-mail: han-lnv@minbuza.nl
<http://www.netherlands-embassy.org.vn>

Bureau Manila

Dhr. J.I.C. Laquian, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 9^e Etage, King's Court Bld 1, 2129 Chino Roces Avenue, Makati City, Metro Manila, Filippijnen
P.O. Box 2448 MCPO, 1264 Makati, Metro Manila, Filippijnen
Tel.: (00-63) 2.811.2706 (LNV)
Fax: (00-63) 2.811.2706 (LNV)
(00-63) 2.815.4579 (BZ)
E-mail: nlmanagr@eastern.com.ph
2e E-mail: man-lnv@minbuza.nl
<http://www.netherlandsembassy.ph>

BELGRADO (zie Boedapest)

BERLIJN

Werkgebied: Duitsland, Zwitserland
Dr. T.C. de Groot, LNV-Raad
Mw. Mr. S.M.C. Deepen, LNV-Attaché
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Klosterstrasse 50, 10179 Berlin, Duitsland
Tel.: (00-49) 30.2095.6480 (LNV)
Fax: (00-49) 30.2095.6481 (BZ)
E-Mail: nlblnagr@bln.nlbam.de
2e E-mail: bln-lnv@minbuza.nl
<http://www.dutchembassy.de>

BOEDAPEST

Werkgebied: Hongarije, Slovenië, Oostenrijk
Ir. J.A. Landstra, LNV-Raad
Drs. A.E. Braam, Raad voor Veterinaire aangelegenheden
Veterinair Werkgebied: Hongarije, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Estland, Letland, Litouwen, Servië-Montenegro, Kroatië, Macedonië, Polen, Roemenië, Slovenië, Tsjechië en Slowakije
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Fuge utca 5-7, (2^e district), 1022 Boedapest, Hongarije
Postadres: P.O. Box 56, 1388 Boedapest, Hongarije
Tel.: (00-36) 1.3366.380 (LNV)
Fax: (00-36) 1.3266.238 (LNV)
E-mail: nlboeagr@pronet.hu
2^e E-mail: bdp-lnv@minbuza.nl
<http://www.netherlandsembassy.org.hu>

Bureau Belgrado

Mw. M. Mirkovic, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Simina 29, 11000 Belgrado, Servië-Montenegro
Postadres: Postfah 489, 11001 Belgrado
Tel.: (00-381) 11.3281.147
Fax: (00-381) 11.6289.86
E-mail: nlgovbel@eunet.yu
2e E-mail: bel-lnv@minbuza.nl
<http://www.nlembassy.org.yu>

BOEKAREST

Werkgebied: Roemenië, Bulgarije, Griekenland
Ir. Ing. M.Y. Brouwer, LNV-Attaché
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Aleea Alexandru 20, Sector 1, 011823 Boekarest, Roemenië
Tel.: (00-40) 21.231.5657 (LNV)
Fax: (00-40) 21.231.6373 (LNV)
E-mail: nlbkragr@olanda.kappa.ro
2e E-mail: bkr-lnv@minbuza.nl
<http://www.olanda.ro/>

Bureau Athene

Mw. M. Plessas-Schallenburg, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Leoforos Vassileos Konstantinou 5-7, Athene 106-74, Griekenland
Tel.: (00-30) 2.107.254.960
Fax: (00-30) 2.107.254.907
E-mail: ath-lnv@minbuza.nl
<http://www.dutchembassy.gr>

Bureau Sofia

Mw. D.H. Milenkova, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Oborishte 15, 1504 Sofia, Bulgarije
Postadres: P.O. Box 91, 1000 Sofia, Bulgarije
Tel.: (00-359) 2.8160.380 (LNV)
Fax: (00-359) 2.8160.381 (LNV)
E-mail: nlsofagr@bulpost.net
2^e E-mail: nlsofagr@bulpost.net
<http://www.netherlandsembassy.bg>

BRASÍLIA

Werkgebied: Brazilië
Dhr. J.G. van de Vooren, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Ses Avenida das Nações, QD. 801, Lote 05 CEP 70405-900 Brasília – DF, Brazilië
Postadres: Caixa Postal 07/0098, CEP 70359-970 Brasília - DF, Brazilië
Tel.: (00-55) 61.321.4769 (BZ)
Fax: (00-55) 61.323.5342 (LNV)
E-mail: nlbraagr@uol.com.br
2^e E-mail: bra-lnv@minbuza.nl
<http://www.embaixada-holanda.org.br>

Bureau São Paulo

Mw. F.E. Heering, Administratief medewerker Consulaat-Generaal der Nederlanden
Bezoekadres: Avenida Brigadeiro Faria Lima 1779, 3 - andar CEP 01451-001-Sao Paulo-SP, Brazilië
Postadres: Caixa Postal 11302, CEP 05422-970-São Paulo-SP, Brazilië
Tel.: (00-55) 11.3811.3300 (BZ)
Fax: (00-55) 11.3819.0903 (LNV)
E-mail: nlsaoagr@uol.com.br
2^e E-mail: sao-lnv@minbuza.nl
<http://www.embaixada-holanda.org.br>

BRUSSEL

Werkgebied: België, Luxemburg
Jhr. mr. ing. K.H.A. van Chrismar, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, H. Debrouxlaan 48, 1160 Brussel, België
Tel.: (00-32) 2.679.1550 (LNV)
Fax: (00-32) 2.679.1780 (LNV)
E-mail: nlbruagro@euronet.be
2e E-mail: bru-lnv@minbuza.nl
<http://www.nederlandseambassade.be>

BRUSSEL PV-EU

Mr. G.P.G. Kunst, LNV-Raad
Drs. A.M. Akkerman, Raad voor Veterinaire Aangelegenheden
Mw. Drs. S.J.C.W. Bont, LNV-Attaché
Drs J.J.M. Paardkoper, LNV-Attaché
Post/Bezoekadres: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Europese Unie, H. Debrouxlaan 48, 1160 Brussel, België
Tel.: (00-32) 2.679.1545/1546 (LNV)
Fax: (00-32) 2.679.1776/1783 (LNV)
E-mail: bre-lnv@minbuza.nl
<http://www.nederlandseambassade.be>
Tevens belast met procurement-aangelegenheden in het kader van de ontwikkelingsfondsen van de EU.

BUENOS AIRES

Werkgebied: Argentinië, Chili, Uruguay
Drs. M. van Genne, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Edificio Porteño II, Olga Cossentini 831, Pisos 3 y 4, C1107 BVA Buenos Aires, Argentinië
Postadres: Ambassade der Nederlanden, Olga Cossentini 831, C1107 BVA Buenos Aires, Argentinië
Tel.: (00-54) 11.4338.0090 (LNV)
Fax: (00-54) 11.4338.0091 (LNV)
E-mail: nlbueagr@embajadaholanda.int.ar
2e E-mail: bue-lnv@minbuza.nl
<http://www.embajadaholanda.int.ar>

DAMASCUS (zie Kairo)

GENÈVE PV-WTO

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de WTO (Wereldhandelsorganisatie) en andere internationale organisaties te Genève (UNCTAD, UNEP, WHO, WIPO/UPOV)
Mr. M.P.C. Huige, LNV Raad
Postadres: C.P. 196, 1211 Genève 20 CIC, Zwitserland

Tel.: (00-41) 22.748.1822/08 (LNV)
Fax: (00-41) 22.748.1828 (BZ)
E-mail: nlgevagr@bluewin.ch
2e E-mail: rien.huige@minbuza.nl

Hanoi (zie Bangkok)

HONG KONG SAR (zie Peking)

JAKARTA

Werkgebied: Indonesië, Maleisië, Singapore, tevens voor Association of South-East Asean Nations (ASEAN)
Mr. J.M.P.H. van der Zijden, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Jalan H.R. Rasuna Said, Kavel S-3, Kuningan, Jakarta 12950, Indonesië
Tel.: (00-62) 21.524.1032/48 (LNV)
Fax: (00-62) 21.526.2230 (LNV)
E-mail: nljakagr@jrne.or.id
2^e E-mail: jak-lnv@minbuza.nl
<http://www.netherlandsembassy.or.id/>

Bureau Singapore

Dhr. K.C. Chong, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 541 Orchard Road, 13-01 Liat Towers, Singapore 238881
Postadres: Tanglin P.O. Box 447, Singapore 912415
Tel.: (00-65) 6739.1121
Fax: (00-65) 6737.1940
E-mail: nlsinagr@singnet.com.sg
2^e E-mail: sin-lnv@minbuza.nl
<http://www.nethemb.org.sg>

KAIRO

Werkgebied: Egypte, Jordanië, Libanon, Syrië
Ir. H.L.M. van Wissen, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 18, Hassan Sabri Street, 11211, Zamalek, Kairo, Egypte
Tel.: +202 736 38 63 / 739 55 71/2/3
Fax: +202 736 09 36
E-mail: nlkaigr@hollandemb.org.eg
2^e E-mail: kai-lnv@minbuza.nl
<http://www.hollandemb.org.eg>

Bureau Damascus

Mw. Samar Kadri, Technisch Assistent
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Abou Roumaneh, Al-Jalaa Street, Imm. Tello, Damascus, Syrië
Postadres: Boîte Postale 702, Damascus, Syrië
Tel.: (00-963) 11.333.5119/6871 (BZ)
Fax: (00-963) 11.333.9369 (BZ)
E-mail: nldamagr@cyberia.net.lb
2^e E-mail: dmc-lnv@minbuza.nl

KIEV

Werkgebied: Oekraïne, Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Moldavië
Ir. A.A. Verhagen, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Kontraktova Ploscha 7, 01901 Kiev, Oekraïne
Tel.: (00-380) 44.490.8223 (LNV)
Fax: (00-380) 44.490.8266 (LNV)
E-mail: kievagronl@ukr.net
2^e E-mail: kie-lnv@minbuza.nl
<http://www.holland.com.ua>

KOPENHAGEN

Werkgebied: Denemarken, Estland, Finland, Noorwegen, IJsland, Zweden
Dhr. H.H. Schipper, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Toldbodgade 33, DK 1253 Kopenhagen K, Denemarken
Tel.: (00-45) 33.707.218
Fax: (00-45) 33.140.350
E-mail: nlkopagr@newmail.dk
2^e E-mail: kop-lnv@minbuza.nl
<http://www.nlembassy.dk>

MVO-Stimuleringsprijs 2005

De vijf genomineerden voor de MVO-stimuleringsprijs 2005 voor de agro-sector zijn bekend.

- Veldleuwerik
- Bouman Anthurium
- AgroFair Europe B.V.
- Ecomel
- Ben en Jerry's

De jury is verheugd dat ook dit jaar zich bedrijven hebben ingeschreven die zich op de consumentenmarkt bewegen. Daarmee bevorderen zij mede het maatschappelijk verantwoord consumeren.

De winnaar zal op 30 oktober tijdens een tv-uitzending van het programma Nederland in bedrijf bekend worden gemaakt.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mevr. H. Ashtari (H.Ashtari@minlnv.nl of tel. 070 3784460).

LISSABON (zie Madrid)

LONDEN

Werkgebied: Verenigd Koninkrijk, Ierland
Drs. G.G.J. Thissen, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 38, Hyde Park Gate, Londen SW7 5DP, Verenigd Koninkrijk
Tel.: (00-44) 20.7590.3279/76/77/80
Fax: (00-44) 20.7581.5276
E-mail: nlnonagr@netherlands-embassy.org.uk
2° E-mail: lon-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlands-embassy.org.uk/

MADRID

Werkgebied: Spanje, Marokko, Portugal
Mr. C.J. Heringa, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Avenida del Comandante Franco 32, 28016 Madrid, Spanje
Tel.: (00-34) 91.353.7521/20 (LNV)
Fax: (00-34) 91.353.7567 (LNV)
E-mail: nlmadagr@telefonica.net
2° E-mail: mad-lnv@minbuza.nl
http://www.embajadapaisesbajos.es

Bureau Lissabon

Mw. A.P. Paiva Geadas, Administratief Medewerker
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Avenida Infante Santo 43-50, 1399-011 Lissabon, Portugal
Tel.: (00-351) 21.391.4919 (LNV)
Fax: (00-351) 21.391.4952 (LNV)
E-mail: nllisagr@netcabo.pt
2° E-mail: lis-lnv@minbuza.nl
http://www.emb-paisesbaixos.pt

MANILLA (zie Bangkok)

MEXICO

Werkgebied: Mexico, Cuba
Ir. P.A.L. de Rijk, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Av. Vasco de Quiroga 3000, Piso 7, Colonia Santa Fe, 01210 Mexico D.F., Mexico
Postadres: Apartado Postal 10-656, 11000 Mexico D.F., Mexico
Tel.: (00-52) 55.5258.9921 tst. 215 (LNV)
Fax: (00-52) 55.5258.8139
E-mail: lnv@nlgovmex.com
2° E-mail: mex-lnv@minbuza.nl
http://www.paisesbajos.com.mx

MOSKOU

Werkgebied: Rusland, Kazachstan, Oezbekistan, Wit-Rusland
Ir. M. Overheul, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Tverskij Blvd. 14/1, 5th Floor, 125009 Moscow, Rusland
Postadres: Kalashny Pereulok 6, 125009 Moskou, Rusland
Tel.: (00-7) 095.797.2946
Fax: (00-7) 095.797.2905
E-mail: moslnv@sovintel.ru
2° E-mail: mos-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlands-embassy.ru

NAIROBI

Werkgebied: Kenia, Eritrea, Ethiopië, Oeganda, Tanzania, tevens voor UNEP
Mr. F.H.J. van der Assen, LNV-Raad
Ambassade der Nederlanden, Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Riverside Lane, Off Riverside Drive, Nairobi, Kenia
Postadres: P.O. Box 41537, 00100, Nairobi, Kenia
Tel.: (00-254) 20.4450.137
Fax: (00-254) 20.4450.138
E-mail: nlnaiagr@nbnnet.co.ke
2° E-mail: nai-lnv@africaonline.co.ke
http://www.netherlands-embassy.or.ke/

NEW DELHI

Werkgebied: Bhutan, India, Sri-Lanka, Nepal
Ir. A. Parzer, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 6/50F Shantipath, Chanakyapuri, New Delhi 110021, India
Tel.: (00-91) 11.24.197.604/5/77
Fax: (00-91) 11.24.197.702
E-mail: nlndeagr@vsnl.net
2° E-mail: nde-lnv@minbuza.nl
http://www.hollandinindia.org/

PARIJS

Werkgebied: Frankrijk, Algerije
Mw. drs. M.A.J. Vaes, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 7-9 Rue Eblé, 75007 Parijs, Frankrijk
Tel.: (00-33) 1.4062.3353 (LNV)
Fax: (00-33) 1.4062.3452 (LNV)
E-mail: agriculture@amb-pays-bas.fr
2° E-mail: par-lnv@minbuza.nl
http://www.amb-pays-bas.fr

PARIJS PV-OESO

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)
Ir. A.J.A. van Royen, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: 12-14 Rue Octave Feuillet, 75116 Parijs, Frankrijk
Tel.: (00-33) 1.4524.9971
Fax: (00-33) 1.4524.9938
E-mail: nlpaogro@fr.oleane.com
2° E-mail: pao-lnv@minbuza.nl

PEKING

Werkgebied: Volksrepubliek China, (incl. Hong Kong) en Mongolië
Ir. H.J.W. van Duijn, LNV-Raad
Mw. ir. G.J.G.M. Nuytens-Vaarkamp, LNV-Attachée
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 4, Liangmahe Nanlu Rd. Beijing 100600, Volksrepubliek China
Tel.: (00-86) 10.6532.4464
Fax: (00-86) 10.6532.6329
E-mail: info@nlpekagr.com
2° E-mail: pek-lnv@minbuza.nl
http://www.hollandinchina.org/nl/peking/intro.htm
Web (LNV): http://www.nlpekagr.com

Bureau Shanghai

Dhr. N. Hong, Technisch Assistent
Post/Bezoekadres: Consulaat-Generaal der Nederlanden, Sun Plaza, East Tower, 4th Floor, 88 Xian Xia Road, Shanghai 200336, Volksrepubliek China
Tel.: (00-86) 21.6209.9076 (BZ)
Fax: (00-86) 21.6278.9722 (LNV)
E-mail: nlshaagr@uninet.com.cn
2° E-mail: sha-lnv@minbuza.nl
http://hollandinchina.org/nl/cg/sh-intro.htm
http://www.nlpekagr.com

Bureau Hong Kong SAR

Mw. M.P.C. Ng, Technisch Assistent
Post/Bezoekadres: Consulaat-Generaal der Nederlanden, Room 5702, 57/F Cheung Kong Center, 2 Queen's Road Central, Hong Kong, Volksrepubliek China
Tel.: (00-852) 2524.8187/88 (LNV)
Fax: (00-852) 2524.9419 (LNV)
E-mail: nlhonagr@netherlands-cg.org.hk
2° E-mail: hon-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlands-cg.org.hk
http://www.nlpekagr.com

PRAAG

Werkgebied: Tsjechië, Slowakije
Mw. Ir. P.M.B. de Vries-Van Loon, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Gotthardska 6/27, 160 00 Praag 6, Bubenec, Tsjechië
Tel.: (00-420) 233.015.218
Fax: (00-420) 233.015.257 (LNV)
E-mail: nlpraagr@ti.cz
2° E-mail: pra-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlandsembassy.cz

PRETORIA

Werkgebied: Zuid-Afrika, Zimbabwe
Mw. Mr. G.A. Kostwinder, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 210 Queen Wilhelmina Street New Muckleneuk, Pretoria 0083, Zuid-Afrika
Postadres: P.O.Box 117, Pretoria 0001, Zuid-Afrika
Tel.: (00-27) 12.425.4570/2/3
Fax: (00-27) 12.425.4571
E-mail: nlpreagr@telkomsa.net
2° E-mail: pre-lnv@minbuza.nl
http://www.dutchembassy.co.za

RIYADH (zie Abu Dhabi)

ROME

Werkgebied: Italië, Cyprus, Malta
Mw. drs. H. van Rootselaar, Technisch Assistent
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Via della Camilluccia 701-703, 00135 Rome, Italië
Tel.: (00-39) 06.367.67224 (LNV)
Fax: (00-39) 06.367.67261 (LNV)
E-mail: nlromagr@tuttopmi.it
2° E-mail: rom-lnv@minbuza.nl
http://www.olanda.it/

ROME - PV ROME

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de VN-organisaties voor voedsel en landbouw
Drs. E. Wermuth, Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur, Permanent Vertegenwoordiger
Ir. J.T.M.G. Steeghs, Ambassaderaad, Plv. Permanent Vertegenwoordiger
Mw. Drs. A. Swalef, Tweede Secretaris Beleidsmaker
Post/Bezoekadres: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de VN-organisaties voor voedsel en landbouw, Via delle Terme Deciane 6, 00153 Rome, Italië
Tel.: (00-39) 06.574.0306/ 2326
Fax: (00-39) 06.574.4927
E-mail: nlrofagr@netherlandspermrep.it
2° E-mail: rof@minbuza.nl

SÃO PAULO (zie Brasilië)

SEOUL

Werkgebied: Republiek Korea en Taiwan
Ir. J.P.N. Damen, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Kyobo Building, 14th floor, 1, Jongno 1-ka Jongno-gu, Seoel 110-714, Republiek Korea

(vervolg Seoul)

Postadres: K.P.O. Box 509, Seoel 110-605, Republiek Korea
Tel.: (00-82) 2.723.4180
Fax: (00-82) 2.723.0283
E-mail: nlseoagr@korea.com
2° E-mail: seo-lnv@minbuza.nl
http://www.nlembassy.or.kr

Bureau Taipei

Mw. C. Hsiung, Technisch Assistent
Post/Bezoekadres: Netherlands Trade and Investment Office, Agricultural and Food Department, Rm. B, 5/F Artist Construction Building, 133 Min Sheng E. Road, Section 3, Taipei 105, Taiwan
Tel.: (00-886) 2.2713.5760
Fax: (00-886) 2.2713. 0194
E-mail: nltaigr@ntio.org.tw
http://www.ntio.org.tw/agricultural/index-e.htm

SHANGHAI (zie Peking)

SINGAPORE (zie Jakarta)

SOFIA (zie Boekarest)

TAIPEI (zie Seoel)

TEHERAN

Werkgebied: Iran
Drs. A.M. de Roo, LNV-Raad
Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Darroush Shahrzad Boulevard, Kamasae Street, 1st Eastlane 33, 19498 Teheran, Iran
Postadres: P.O. Box 11365-138, Teheran, Iran
Tel.: (00-98) 21.2255.5094
Fax: (00-98) 21.2256.0213
E-mail: nltehagr@dpimail.net
2° E-mail: teh-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlandsembassy.ir

TOKYO

Werkgebied: Japan
Ir. F.L.M. Vossenaar, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Shiba-koen, 3-6-3, Minato-ku, 105-0011 Tokyo, Japan
Tel.: (00-81) 3.5401.0421 (LNV)
Fax: (00-81) 3.5401.0424 (LNV)
E-mail: nltokagr@ma.neweb.ne.jp
2° E-mail: tok-lnv@minbuza.nl
http://www.oranda.or.jp

WARSCHAU

Werkgebied: Polen, Letland, Litouwen
Drs. ing. A.W. Verhey, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Ul. Kawalerrii 10, 00 468 Warschau, Polen
Tel.: (00-48) 22.559.1269
Fax: (00-48) 22.840.2634
E-mail: nlwaragr@ikp.pl
2° E-mail: war-lnv@minbuza.nl
http://www.nlembassy.pl

WASHINGTON

Werkgebied: Verenigde Staten van Amerika (incl. Puerto Rico), Canada, tevens Wereldbank
Ir. W.L.A.G. Tacken, LNV-Raad
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, 4200 Linnean Avenue, N.W. Washington, D.C 20008-3896, Verenigde Staten van Amerika
Tel.: (00-1) 202.274.2716/2718
Fax: (00-1) 202.244.3325
E-mail: nlwasagr@yahoo.com
2° E-mail: was-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlands-embassy.org/

ZAGREB

Werkgebied: Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Servië-Montenegro
Mr. O.B.M. Meuffels, LNV-raad
Mw. D. Budimir, Technisch Assistent
Post/Bezoekadres: Ambassade der Nederlanden, Medvescak 56, 10000 Zagreb, Kroatië
Tel.: (00-385) 1.468.3697 (LNV)
Fax: (00-385) 1.468.4877 (BZ)
E-mail: zag-lnv@minbuza.nl
http://www.netherlandsembassy.hr/

Activiteitenkalender

Programma Bilaterale Economische Samenwerking van de directie Industrie en Handel

Onderstaande activiteiten zijn op alfabetische volgorde gerangschikt per regio en per land.

Regio/land	Periode 2005	Activiteit	Inlichtingen uitvoering	Inlichtingen markt
Amerika				
Brazilië	26 - 30 september	Spreekdagen (werkgebied Brazilië) te Den Haag	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ing. J. Porte 070 378 44 28
Mexico	3 - 7 oktober	Spreekdagen (werkgebied Mexico, Cuba) te Den Haag i.c.m. Verenigde Staten	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ing. J. Porte 070 378 44 28
	8 - 13 november	Tuinbouwmissie naar Irapuato	Ing. J. Porte 070 378 44 28	Ing. J. Porte 070 378 44 28
Verenigde Staten	3 - 7 oktober	Spreekdagen (werkgebied Verenigde Staten, Puerto Rico, Canada) te Den Haag i.c.m. Mexico	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ir. O.T.J. Stiekema 070 378 42 35
Azië/Oceanië				
China	24 september - 2 oktober	Sierteeltmissie naar Kunming en Chengdu (field trips, seminars, matchmaking, tevens Holland paviljoen in Chengdu) evt. i.c.m. Taiwan	Headventure 06 551 96 206	Drs. R.W.Ch. van den Bergh 070 378 42 46
India	21 - 25 november	Spreekdagen (werkgebied Bhutan, India, Sri-Lanka, Nepal) te Den Haag	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ing. W.J.C. Huisman 070 378 41 66
India	21 - 25 november	Foodpro te Chennai, vakbeurs voor voedingsmiddelen en machines voor de voedingsmiddelenindustrie (infostand LNV-bureau)	LNV-bureau, 00 91 11 24 197 604/5/77	LNV-bureau, 00 91 11 24 197 604/5/77
Indonesië	12 - 16 december	Spreekdagen (werkgebied Indonesië, Maleisië, Singapore, ASEAN) te Den Haag	Mw. Verboom 070 378 41 62	Ing. W.J.C. Huisman 070 378 41 66
EU				
Duitsland	8 - 12 oktober	ANUGA te Keulen, voedingsmiddelen vakbeurs (collectieve inzending NCH) (LNV-business lounge + vitrinedisplay)	NCH 070 344 15 86 Mw. J.M. de Muynck 070 378 56 64	LNV-bureau 00 49 30 20956480
Nederland	2 - 5 november	International Horti Fair te Amsterdam-RAI, tuinbouw vakbeurs (infostand en programma decisionmakers)	Mw. J.M. de Muynck 070 378 40 76	Ir. J.K. Water 070 378 56 64
Overig Europa				
Roemenië	2 - 6 november	Indagra te Boekarest, landbouw- en voedingsmiddelenbeurs (seminar)	LNV-bureau 00 40 21 2315657	Ir. R. van der Laan 070 378 51 40
Rusland	22 november	Handelscontactbijeenkomst voor de agro- en levensmiddelenindustrie te Stavropol	PEM 0321 387 933	Ir. A.M. Vroegop 070 378 56 64
Midden-Oosten/Afrika				
Abu Dhabi	14 - 18 november	Spreekdagen (werkgebied Verenigde Arabische Emiraten, Saoedi-Arabië) te Den Haag i.c.m. Egypte, Iran	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ir. J.K. Water 070 378 40 76
Egypte	14 - 18 november	Spreekdagen (werkgebied Egypte, Jordanië, Libanon, Syrië) te Den Haag i.c.m. Abu Dhabi, Iran	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Ir. J.K. Water 070 378 40 76
Iran	14 - 18 november	Spreekdagen (werkgebied Iran) te Den Haag i.c.m. Abu Dhabi, Egypte)	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	LNV-bureau 00 98 21 255 5094
	25 - 30 november	Algemene landbouw- en visserijmissie	Ir. J.K. Water 070 378 40 76	LNV-bureau 00 98 21 255 5094
Turkije	10 - 14 november	Spreekdagen (werkgebied Turkije, Israël, Palestijnse Gebieden) te Den Haag	Mw. E. Verboom 070 378 41 62	Mw. mr. G.G.R. Blom 070 378 56 65
	1 - 4 december	GrowtechEurasia te Antalya, vakbeurs voor landbouw, voedingstuinbouw en sierteelt (collectieve inzending, seminars en studietour)	Ing. J.P. Schenk 070 378 41 69	Mw. mr. G.G.R. Blom 070 378 56 65
Zuid-Afrika	28 november - 2 december	Spreekdagen (werkgebied Zuid-Afrika, Zimbabwe) te Den Haag	Mw. E. Verboom 079 378 41 62	Mw. I. Korving 070 378 47 97

VNU: VNU Exhibitions Europe, PEM: Phaff Export Marketing, NCH: Nederlands Centrum voor Handelsbevordering

BB september 2005

Onder dit motto werkt het Ministerie van LNV aan veilig, verantwoord geproduceerd voedsel en een vitale natuur. Het platteland moet economisch gezond blijven, met behoud van landschap en cultuur. Ten slotte wil LNV de internationale concurrentiekracht van de agrarische sector versterken, met

maatschappelijk verantwoord ondernemen als uitgangspunt. LNV heeft anderen nodig om dit te realiseren. Alle betrokkenen moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Transparante besluitvorming is daarbij voorwaarde. LNV geeft richting, stelt waar nodig kaders, stimuleert en financiert.

Voedsel en groen
van internationale klasse